

A környezettudatos és társadalmilag felelős vállalatvezető szaklapja

Erőforrás-hatékonyság vállalati szemmel

A természeti erőforrások egyre hatékonyabb felhasználása olyan társadalmi feladat, melyet mind a természeti környezet állapotának a fenntartása, mind a vállalatok saját jól felfogott gazdasági érdeke megkövetel. Az Európai Bizottság elnöke, José Manuel Barroso szerint „nincs lehetőség arra, hogy tovább folytassuk az erőforrások felhasználásának jelenlegi módját. Az erőforrás-felhasználás hatékonyságának a növelése kulcskérdés [...] és jelentős gazdasági lehetőségeket rejt magában, növeli a termelékenységet, csökkenti a költségeket és javítja a versenyképességet”. Ennek megfelelően az EU számos dokumentuma foglalkozik az erőforrások hatékony felhasználásával, mint például a Europe 2020 Stratégia (COM/2011/571) vagy a stratégiai alapokat meghatározó 'Roadmap to a Resource Efficient Europe' (Útmutató egy erőforrás-hatékony Európához, COM/2011/021).

Az erőforrás-hatékonyság alakulása az EU-n belül igencsak jelentős eltéréseket mutat (ld. táblázat). Míg az EU átlag 17%-kal javult 2000 óta, addig számos országban akár jelentősen is romlott a helyzet. A 2004 után csatlakozott államokban az

eltérések nagyobbak, de több, már korábbi EU-tagállam sem tudott eredményeket felmutatni a területen.

A táblázat azt is mutatja, hogy az Eurostat adatai szerint Magyarországon némi hullámzást követően kedvező folyamatok mentek végbe. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy ne lehetne tovább javítani a mutatóinkat. Németország például a ProgRess névre keresztelt jelentésében azt a célt tűzte ki, hogy 1994-hez képest az évtized végére megkészszerzi az erőforrás-felhasználás hatékonyságát. Ezt a rendkívül ambiciózusnak tűnő célt nemcsak a természeti környezet védelme indokolja, hanem a német gazdaság versenyképességének a megőrzése és a külföldről származó erőforrásokra való ráutaltság csökkentése is. A program bírálói mindazonáltal megemlítik, hogy a megvalósításhoz szükség van a megfelelő szabályozási háttérre és támogatásokra is.

Magyarországon a Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia adja meg a korszerű környezetvédelmi megoldások alkalmazásának a kereteit. A stratégia megfogalmazása szerint „a környezettechno-

lógiai innovációban is szemléletváltásra van szükség: túl kell lépni azon, hogy csövégi megoldásokkal kezeljük a környezeti problémákat, helyette az életciklus-alapú, megelőző szemléletre alapozva kell vagy megakadályozni, vagy a lehető legnagyobb mértékben csökkenteni azok kialakulását, a fenntarthatósági szempontok folyamatokba való integrálásával, az anyagok élethosszig tartó környezeti hatásainak vizsgálatával”.

A stratégia szerint „az átfogó cél olyan környezettechnológiai innovációk bevezetésének támogatása, amelyek elősegítik az ökológiai lábnyom és az ökoszisztémák terhelésének csökkentését, a természeti erőforrásokkal való takarékos bánásmódot, valamint támogatják a fenntartható gazdaság fejlesztését”.

Akármenynyire megalapozottak is azonban a stratégiai célkitűzések, önmagukban, az érintettek aktív részvétele nélkül nem valósulhatnak meg. Az elmúlt két évtizedben ugyan rengeteg szó esett a megelőzés, a hasznosítás gyakorlati alkalmazásáról, azonban a vitathatatlan eredmények ellenére is úgy tűnik, hogy még távolról sem használjuk ki a bennük rejlő potenciált.

Az erőforrás-hatékonyság alakulása az EU egyes országaiban, GDP/direkt anyagfelhasználás (EUR/kg, 2000=100)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ausztria	100	104	99	105	102	102	102	106	110	113
Csehország	100	102	111	113	111	119	123	130	134	140
Egyesült Királyság	100	101	107	111	110	116	119	124	130	137
Franciaország	100	106	106	114	106	111	112	109	112	122
Lengyelország	100	105	111	111	111	113	118	113	116	124
Magyarország	100	92	98	102	90	82	102	130	117	133
Németország	100	108	111	111	111	116	117	121	123	123
Románia	100	66	74	77	71	69	69	60	51	60
EU-25	100	102	105	107	104	105	106	107	108	117

Forrás: Moll et. al, 2012

(Folytatás a 9. oldalon)

Tudatos döntések

Emberi tényező rovatunkban ezúttal Gulyás Emesét, az egyik legelismertebb zöld szervezet társalapítóját mutatjuk be. A Tudatos Vásárlók Egyesületének vezetőjeként, a KÖVET új elnökségi tagjaként, az etikus fogyasztás kutatójaként nemcsak elméletben, de a hétköznapi életben is egy jobb világért küzd.

– Milyen szakmai út vezetett a Tudatos Vásárlók Egyesületéhez?

– Egyetemi hallgatóként részt vettem az AIESEC-ben, amelynek akkor nemzetközi szinten is egyedülálló kezdeményezése volt a fenntartható fejlődést népszerűsítő nemzetközi Planet Projekt. A program során kiderült számomra, hogy a fenntarthatóság főbb problémái a fogyasztással és a termeléssel kapcsolatosak. Ekkor jött az ötlet, hogy foglalkozunk a környezeti- és társadalmilag tudatos fogyasztással. Ezért alapítottuk meg 2001-ben a Tudatos Vásárlók Egyesületét.

– Melyek voltak a legmeghatározóbb pillanatok az egyesület életében?

– A már említett Planet Program keretében találkoztam a KÖVET igazgatójával, Tóth Gergellyel, aki nagyon lelkes és meggyőző volt. Az egyesület megalakulást követően részt vettünk egy nemzetközi fogyasztóvédelmi kongresszuson, és azt láttuk, hogy nemzetközi szinten is újdonság a fenntarthatóság és a fogyasztóvédelem összekapcsolása.

– Mire vagy a legbüszkébb?

– Arra, hogy mindig tudtunk újat mondani. Az egyesületünk megalakulásakor még nagyon kevesen foglalkoztak a fenntartható fogyasztással, a társadalmi felelősségvállalással Magyarországon. 2004-ben jelent meg az első Tudatos Vásárlók magazin, és önálló portált is indítottunk. Cégmérce programunk keretében különböző vállalatokat hasonlítunk össze etikai és felelősségvállalási szempontok alapján. Sikeres a közösségi mezőgazdálkodással kapcsolatos projektünk, amelynek során képzéssorozattal, kapcsolatépítéssel segítjük annak magyarországi elterjedését. Aktuális jó hír, hogy Debrecenben most indul el egy új közösség. Népszerű az ÖkoKör háztartászdíró programunk is.

– Mit gondolsz, a válság tudatosabb vásárlókká neveli a fogyasztói társadalmat?

– Sok minden változott ahhoz képest, ahonnan indultunk. A felénk irányuló érdeklődésből is látszik, hogy nyitottabb a témára a társadalom, a média. Az első időszakban inkább az információátadás, a szemléletformálás volt a fő feladatunk, az elmúlt két évben már a gyakorlatra helyeztük a hangsúlyt. Folyamatosan készülnek

felmérések arról, hogy a válság milyen hatással van a fogyasztási szokásokra. Például jobban fogy az ecet és a mosószóda, amelyek olcsó és hatékony tisztítószer. Megnőtt a kereslet a ma már szinte bárhol elérhető bio- és környezetbarát termékek iránt. A környezeti haszon mellett a fogyasztók számára gazdasági haszna is van annak, ha kevesebbet fogyasztunk, átgondoltabban vásárolunk.

– Milyen irányt képviselsz az új elnökségben?

– A KÖVET megalakulásakor újszerű tudást, szemléletet hozott be Magyarországra. Egy lépéssel előrébb járt, mint az egyetemek vagy a vállalatok. Meg kellene megtalálni az újabb sikersztorit. Mi lehet az az innovatív tudás, amit más még nem ismer? A KÖVET-nek az aktuális vállalati igényekre kell reagálni.

– Miből merítesz erőt a munkádhoz?

– A pozitív visszaigazolásokból és munkatársaim elkötelezettségéből.

Csizmadia Edit/KÖVET Egyesület

Tartalom

Erőforrás-hatékonyság vállalati szemmel	1. oldal
Emberi tényező: Gulyás Emese	2. oldal
Sokan vagyunk. Vagy mégsem?	3. oldal
A boldogság fogalmának különféle értelmezéseiről	4. oldal
A karbonlábnyom alkalmazása	6. oldal
Búvópatak II.	10. oldal
Az EU és a CSR	11. oldal
Ahová a madár is pihenni jár	12. oldal
Partnerségben a fenntarthatóságért	14. oldal
No Printing Week a KPMG-nél	14. oldal
Európai CSR Díj	15. oldal
Felelősségvállalás mint a márkaérték része	16. oldal
ENSZ-jelentés a vállalati fenntarthatóságról	17. oldal
Új és módosított jogszabályok	18. oldal

Sokan vagyunk. Vagy mégsem?

1798-ban egy 32 éves angol közgazdász terjedelmes pamfletet tett közzé (név nélkül), amelyben élesen kritizálta azokat az utópistákat, akik hittek abban, hogy az emberek élete javulni és tökéletesedni fog a Földön. A pamflet a *Tanulmány a népesedés törvényéről, ahogyan az hatást gyakorol a társadalom jövővé tökéletesedésére, megjegyzések Godwin, M. Condorcet és más szerzők spekulációiról* címet viselte. A szerző egyebek között arról írt művében, hogy míg az élelmiszer-termelés legfeljebb számtani sor szerint tud növekedni (1, 2, 3, 4, 5 ...), addig az emberi népesség mértani sor szerint nő (1, 2, 4, 8, 16, 32, 64 ...). Ez pedig azt jelenti, hogy egységnyi megtermelt élelmiszerre egyre több és több ember jut majd. Nem a jólét fog tehát növekedni a Földön, hanem – kontrollálatlan népességnövekedés esetén – a nyomor. Persze a természet és maga az ember is sok mindent tesz annak érdekében, hogy ez ne következzen be: háborúk, járványok és a bűn tizedeli az emberek sorait. A népesség gyarapodását ennél tudatosabb módszerekkel is lehet lassítani. Ilyen a későn kötött házasság, a szexuális önmegtartóztatás, a fogamzásgátlás és az abortusz. Ezek az eszközök azonban – így a szerző – csak elodázzák a katasztrófát, de megakadályozni nem tudják. Az emberiség tehát nyomorra és szenvedésre van ítélve.

Igen, kitalálták: a fiatal angol közgazdász nem más, mint Thomas R. Malthus, az angol klasszikus közgazdaságtan jeles képviselője. Fenti elmélete nem csupán a saját korában örvendett nagy népszerűségnek, de napjainkban is sokan hivatkoznak rá. Nem kevesen gondolják úgy, hogy a fenntarthatóság legnagyobb ellensége az emberiség létszámának növekedése, és ezt a problémát így vagy úgy, de rendezni kell.

Miért jutott eszembe Malthus? Nemrégiben kezembe akadt egy újságcikk, amely arról szólt, hogy az emberiség egy évben körülbelül 2 milliárd tonna élelmiszert dob a kukába. Ez a világon egy évben megtermelt élelmiszer mennyiségének hozzávetőleg a fele. Elképesztő mennyiség, de őszintén szólva elképzelni sem tudtam, hogy mennyi. Meg lehetne vele tölteni a Balaton medrét? Vagy csak a Velencei-tóét? Netán lehetne egy Gellért-hegynyi magas építményt emelni belőle? Nos, az interneten akadtam rá egy beszédes adatra: az Európában kidobott hulladék elszállítására 3 millió teherautóra lenne szükség, amelyek az Egyenlítő mentén körbeérnék a Földet.

Ráadásul mindez nem pusztán az étel pazarlását jelenti, hanem a termőföldét, a vizét és az energiáját is, hiszen olyan alapanyagokat termelünk meg, amit utána nem fogyasztunk el. Egy felmérés szerint 550 milliárd köbméter vizet használnak olyan növények öntözéséhez, amit soha nem fogyasztanak el.

A pazarlásnak több oka van: a fejlődő országokban ez inkább a termelői oldalon jelentkezik (többek között az elavult módszerekkel történő földművelés vagy a szállítási és tárolási infrastruktúra elégtelensége miatt), a fejlettekben viszont inkább az áruházin és a vásárlóin (nem igazán szép a termék, túl sokat vásároltunk, megszáradt a kenyér, stb.).

Európa és Észak-Amerika élelmiszer-hulladékából háromszor le lehetne küzdeni az éhínséget a Földön – állítják internetes források.

Akkor most sokan vagyunk, és elkelve már egy jó kis gyilkos világháború vagy egy pusztító világgjárvány, hogy ne haljunk éhen, vagy pedig nem, s inkább a gondolkodásunkon, a fogyasztói szokásainkon, az igazságtalan elosztási rendszereinken kellene változtatni?

Bognár Károly/KÖVET Egyesület

Impresszum

A **Lépések a fenntarthatóság felé** c. szaklap negyedévente jelenik meg a KÖVET és a TTMK (Tisztább Termelés Magyarországi Központja) szerkesztésében. A cikkek a szerkesztőség jóváhagyásával és a forrás megjelölésével szabadon közölhetők. Várjuk észrevételeiket, közleményeiket a KÖVET címére.

A **KÖVET Egyesület** a környezetudatos és társadalmilag felelős szervezeti működést segítő nonprofit, független szervezet, amely az INEM, a CSR Europe és a Global Footprint Network nemzetközi hálózatának tagja. H-1068 Budapest, Dózsa György út 86/B | +36 1 473 2290 | info@kovet.hu | www.kovet.hu

A **TTMK** a UNIDO/UNEP által kezdeményezett tisztább termelési központok nemzetközi hálózatának a tagja, amelynek célja a megelőző környezetvédelem magyarországi elterjesztése. H-1093 Budapest, Fővám tér 8. | +36 1 482 5251 | ttmk@uni-corvinus.hu | http://hcpc.uni-corvinus.hu

Főszerkesztő: Bognár Károly (KÖVET)
Felelős szerkesztő: Csizmadia Edit (KÖVET)
Szerkesztő: Széchy Anna (TTMK)
Tördelő: Krauter Tamás
Nyomda: Folprint – A ZÖLD nyomda

A szaklap KÖVET-tagok számára ingyenes, régebbi számai letölthetők a KÖVET honlapján:
www.kovet.hu/tudasbazis/lepesek-szaklap

A kiadvány anyaga Cyclus Offszet papír, mely újrahasznosított hulladékpapírból, klórszámazékok és optikai fehérítő felhasználása nélkül készült.

Megjelenik 1000 példányban.

ISSN 1786-9536

A boldogság fogalmának különbéle értelmezéseiről

A szakirodalomban föllelhető egyes szerzők eltérően közelítenek a boldogság fogalmához. Így ezúttal a különféle boldogságértelmezéseket vesszük górcső alá.

Kopp Mária [2007] három szintjét különbözteti meg a boldogságnak. Az első a fogyasztásból eredő boldogság, a fogyasztói elégedettség. Aki ezen nem tud túllépni, az arra kárhozzatott, hogy az anyagi fogyasztás bűvkörében tengesse életét, mert boldogságérzetének fenntartásához újabb és újabb fogyasztói impulzusokra van szüksége. A boldogság második szintje a Csíkszentmihályi [1990] révén ismertté vált flow. Ez mindig valamilyen aktív tevékenységhez kötődik, amelyet a szereplője olyannyira élvez, hogy szinte megfeledkezik magáról. E tipológia szerint a harmadik szint, a legmagasabb rendű boldogság a trunkvilitás. Ez olyan rendíthetetlen nyugalmi állapot, amelyből az embert semmi nem tudja kimozdítani. A világgal és önmagával való mély megbékéltség jellemzi az erre a legmagasabb szintre elért egyéneket.

Ha az empirikus kutatások során használt boldogságfogalmakat egy tágabb perspektívából, filozófiai síkról szemléljük, akkor azt mondhatjuk, hogy a boldogságnak ez csupán egy szelete. Az embereket és a filozófusokat már évezredek óta foglalkoztatja az a kérdés, hogy milyen a jó élet. Az ember legfőbb célját a legtöbb filozófus a boldogságban jelölte meg. A kérdés csak az, hogy mit értettek ezen. Az empirikus irodalomban, illetve a filozófiában megjelenő boldogságfogalmak legátfogóbb rendszerezését Haybron [2000] adja. Eszerint alapjában véve három boldogság-felfogást különböztethetünk meg: a pszichológiai, a prudenciális és a perfekcionista boldogságot (psychological, prudential, perfectionist happiness).

Ha a boldogságot egy pszichológiai állapotnak tekintjük, és azt mondjuk, hogy az ember akkor boldog, ha jól érzi magát a bőrében, a pszichológiai boldogságról beszélünk. A pszichológiai boldogságot ötféleképpen értelmezhetjük, illetve ezeknek megfelelően mérhetjük az empirikus kutatások során. Mondhatjuk azt, hogy akkor vagyunk boldogok, ha az életünkkel mint egészszel elégedettek vagyunk – ez az étellel való elégedettség szemlélete. A második felfogást nevezhetjük hedonisztikusnak is, mert eszerint az egyén

boldogságát az őt ért kellemes és kellemetlen élmények egyenlege határozza meg. Ez a nézet tehát azt hangsúlyozza, hogy milyen események történnek az egyénnel. Ezzel szemben a harmadik megközelítés az ember érzelmi állapotát helyezi a középpontba (affective state view vagy mood theory). Így nemcsak a különféle események átélésére való hajlandóság, hanem a különböző érzelmekre vonatkozó egyéni diszpozíciók is számítanak. Előterbe kerül az ember belső világa is, hiszen nem csak a külső eseményektől remélhetjük a boldogságot. A negyedik álláspont szerint boldogságunk attól függ, hogy vágyainkat milyen mértékben érezzük beteljesültnek. Ez azt tükrözi, hogy elvárásaink milyen jelentős mértékben határozhatják meg jóllétünket. Igényeink alacsony szintre szorításával talán jobban érezhetjük magunkat, a túlzott vágyak pedig beárnyékolhatják életünk egyéb örömeit. A pszichológiai boldogság ötödik lehetséges értelmezése maga a szubjektív jóllét koncepciója, amely az első kettő, tehát az étellel való elégedettség és a hedonisztikus felfogás keverékeként fogható fel.

Ha ennél magasatosabb elképzeléseink is vannak az életről, akkor a pszichológiai boldogság koncepcióját nem feltétlenül tartjuk kielégítőnek. A prudenciális boldogság értelmében hiába érzi valaki jól magát – vagyis boldog a pszichológiai boldogság koncepciója szerint –, ha egyébként nem úgy él, hogy az hozzájárulna személyisége kiteljesedéséhez, vagy azt is mondhatnánk, hosszú távú jóllétéhez; akkor ez a prudenciális felfogás szerint nem lehet boldogság. Ha például valaki mesterségesen, narkotikumokkal ér el pszichológiai boldogságot, az vélhetőleg éppenséggel személyisége torzulásához vezethet. E felfogás szerint tehát semmi nem tekinthető üdvösnek, ami csak látszólag vagy mesterségesen, illuzórikusan kelt boldogságérzetet az emberben.

A legmagasabb szint a perfekcionista boldogság. Ez olyan boldogságot, illetve életet jelent, amely minden szempontból jónak tekinthető. A prudenciális boldogság szempontjából az számít pozitívnak, ami az

adott egyén személyiségének kibontakozását segíti elő. Ha tehetsége kibontakoztatásával, hajlamai kiélésével kiteljesedik a személyisége, az még nem tekinthető minden szempontból jónak – például azok szempontjából, akik ettől szenvednek –, ezért nem elégíti ki a perfekcionista boldogság kritériumát. Gondoljunk csak azokra az esetekre, amikor valakiben olyan valós, belső adottság motoszkál, amelynek felszínre hozatalával ugyan a szóban forgó egyén személyisége fejlődik, megteremti belső harmóniáját – tehát prudenciálisan boldognak tekinthető –, de mindezzel árt másoknak. Az etikai megfontolások tehát csak ezen a harmadik szinten jelennek meg, ezért magam is csak ezt tartom elfogadhatónak.

Mint említettem, Haybron tipizálását találok a legjobbnak, ennek ellenére érdemes megnéznünk, hogy mások hogyan vélekednek a kérdésről, mert ezáltal egyéb fontos mozzanatok kerülnek elő. Nettle [2005] szerint a boldogság legegyszerűbb szintje jó érzéseket, örömet takar, amelyek azáltal keletkeznek, hogy valamilyen vágyott állapotba kerül az egyén. Ez az első szint teljesen kizárja a tudatosságot. A boldogság második szintje nála az étellel mint egészszel való elégedettség, amelyet érzelmek és tudatos értékelés együtteseként fog fel. A boldogság legmagasabb szintje pedig az, ha az ember fejlődik, élete kiteljesedik, méghozzá úgy, hogy a jó élet valamilyen eszményét megvalósítja. Ez utóbbira Nettle Arisztotelész eudaimonia¹ fogalmát hozza fel példaként. Nettle azt állítja, hogy ez a szint abban különbözik az előző kettőtől, hogy egyáltalán nem szükséges hozzá pozitív érzélem, mint például öröm vagy gyönyör. Ha valakinek a spártai életmód jelenti az eszményt, akkor egy ilyen kellemetlenségekkel teli élet is eredményezhet ezen a szinten boldogságot. Nettle még azt is megjegyzi, hogy ezt a fajta boldogságot nagyon nehéz mérni, mivel a valóságot kel-

¹ Arisztotelész jó életről vallott felfogását, az eudaimoniát a perfekcionista boldogság kategóriájába sorolhatnánk, hiszen Arisztotelész szerint a boldog élet az erények gyakorlásával valósítható meg. Az eudaimonia szó szerinti fordításban jó szellemet jelent.

lene összehasonlítani valamilyen eszmény-nyel. Fontos az is, hogy honnan erednek az eszmények. Ha az egyén saját eszményéről van szó, akkor a harmadik szint boldogsága átsugárzik a második szintre is – állítja Nettle –, de ha csak filozófusok, pszichológusok vagy politikusok táplálják az eszményt, akkor az csak moralizáló ideológia. Nettle úgy gondolja, hogy a mérhetőség miatt csak az első két szintet érdemes vizsgálni, figyelembe véve azt, hogy vannak olyan fontos emberi értékek – vagy ahogyan ő fogalmaz, humán javak –, amelyek túlmutatnak ezen a két szinten.

Chekola [2007] úgy véli, hogy habár a boldogságon általában érzést, hangulatot vagy valamihez való hozzáállást, viszonyulást értünk, központi jelentése mégis az életre mint egészre vonatkozik (valaki boldog életet élt). Affektívnek nevezi azokat az elméleteket, amelyek a boldogságot örömként, illetve örömök sorozataként fogják fel. Az előző mintájára hívhatnánk kognitív szemléletnek is azokat a boldogságfelfogásokat, amelyek a boldogságot az élettel való elégedettséggel azonosítják – Chekola ezt egyébként attitűd vagy élettel való elégedettség szemléletnek nevezi. Szerinte a boldogság legjobb megközelítése az, ha élettervünk folyamatos megvalósításaként fogjuk fel.

Parfit [1984] a következőképpen csoportosítja a jó, illetve boldog életről szóló elképzeléseket. A hedonisztikus elméletek

szerint csupán az átélt öröm, a kellemes élmény az, ami értéket képvisel az ember szemében, így boldogságát az átélt öröm és fájdalom egyenlege határozza meg. A második típus szerint az ember élete akkor és csak akkor boldog, ha vágyai beteljesülnek, vagyis ha olyan életet élhet, amelyet szeretne. A harmadik típusú elméletek azt vallják, hogy (az örömmérszeten túl) vannak olyan objektív értékek, amelyek attól függetlenül jóvá, illetve jobbá teszik az ember életét, hogy az egyén akarja ezeket a dolgokat, vagy sem. Nevezük ez utóbbiakat objektivist elméleteknek (objectivist pluralism, objective list theory vagy substantive good theory)! Az efféle objektív értékekre klasszikus példaként említhetjük a következőket: tudás, barátság, szeretet, szabadság, valóságérzék, értelmes munka vagy a személyiség fejlődése.

Kagan [1998] szerint a jó élettel, illetve a boldogsággal kapcsolatos elméleteket két szempont szerint csoportosíthatjuk. Az egyik alapján vannak szubjektív és objektív elméletek. Az előbbi értelmében boldogságunk kizárólag és közvetlenül attól függ, hogy mi az, amit értékelünk, mi az, amire vágyunk; tehát a vágyainktól, ízlésünktől, érdekeinktől. Az objektív elméletek ezt elvetik, és azt vallják, hogy vannak olyan dolgok, amelyek jók az embernek, akár tudomása van róluk, akár nem, akár szeretné ezeket, akár nem. Kagan másik csoportosítási szempontja szerint a boldog-

ságnak vannak internalista és externalista elméletei. Az internalista elméletek szerint a boldogság kizárólag a belső fizikai vagy mentális történések függvénye. Azok a koncepciók tekinthetők externalistának, amelyek ezt tagadják, és azt mondják, hogy más történések is szerepet játszanak az egyén boldogságában. Ezen érthetünk mindenféle külső történést vagy az ember kapcsolataiban bekövetkező változást.

*Takács Dávid docens/
BGF, Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg*

Hivatkozások:

- Chekola, M. [2007]: **Happiness, Rationality, Autonomy and the Good Life**. Journal of Happiness Studies (2007), 8: 51–78.
- Csikszentmihályi Mihály [1990, 1997]: **Flow: Az áramlat**. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Haybron, D. M. [2000]: **Two Philosophical Problems in the Study of Happiness**. Journal of Happiness Studies 1:2, (2000), 207–225.
- Kagan, S. [1998]: **Normative Ethics**. Westview Press, Boulder, Col
- Kopp Mária [2007]: **Távoli boldogság**. Rádióinterjú, 2007. július 19. 168 óra online. *Forrás:* <http://168ora.hu/cikk.php?id=5435&print=1> (letöltés dátuma: 2007. december 30.)
- Nettle, D. [2005]: **Happiness; the science behind your smile**. Oxford, Oxford University Press
- Parfit, D. [1984]: **Reasons and Persons**. Oxford, Oxford University Press

A karbonlábnyom alkalmazása

Tények és teendők

Az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának értékelése és jelentése, megelőzése és kezelése egyre nagyobb érdeklődésre tart számot. Ezen a területen a nemkormányzati szervezetek mellett az utóbbi években megjelentek a piaci szereplők, valamint különböző stratégiák és programok megalkotásával az EU és az egyes EU-tagállamok is (pl. 2012-ben hazánkban is elkezdődött az ágazati dekarbonizációs stratégiák kidolgozása).

Az emberi tevékenység következtében a légkörbe kerülő üvegházhatású gázok jelentős mértékben hozzájárulnak az éghajlatváltozáshoz, és világméretű hatásai egyre súlyosabbak. Az EU-dokumentumokban megfogalmazott célkitűzés szerint is a globális szén-dioxid-kibocsátást 2050-ig 85%-kal kell csökkenteni a 2000. évi szinthez képest annak érdekében, hogy a globális átlaghőmérséklet-növekedést 2 °C alatt lehessen tartani. Az ennél nagyobb hőmérséklet-emelkedés kiszámíthatatlan és veszélyes hatásokkal lehet az emberekre és az ökoszisztémákra egyaránt. Fontos tehát, hogy az ember okozta ÜHG-kibocsátás csökkentésére tett intézkedéseket minél hamarabb érvényesíteni lehessen. [1]

A tervbe vett CO₂-kibocsátás-csökkentést különböző módokon lehet elérni: egyfelől olyan intézkedésekkel, amelyek a kibocsátások megelőzésére helyezik a súlyt (pl. zöld tervezés vagy ökodesign, képzés), másfelől pedig olyanokkal, amelyek azok kezelésére koncentrálnak (pl. a kibocsátások csökkentése, elnyelése és a velük való kereskedés). A kibocsátások megelőzésére és kezelésére vonatkozó intézkedéseket különböző sz-

inteken – vállalatok/szervezetek, termékek/ szolgáltatások, országok – lehet megfogalmazni és kivitelezni. Minél alacsonyabb szinten születnek meg a döntések, annál gyakorlatiasabbak és hatékonyabbak. Mindezek az intézkedések hozzájárulnak az *alacsony kibocsátású karbon (zöld)-gazdaság* kialakulásához is. [2, 10]

Az EU által készített forgatókönyvek-ből kiderül, hogy az alacsony kibocsátású karbonszektör megvalósítása érdekében tervezett megoldások közül azok a leginkább költséghatékonyak, amelyek által az 1990-es szinthez képest 2020-ra 25%-os, 2030-ra 40%-os, 2040-re pedig 60%-os kibocsátáscsökkenés valósulna meg.

Ezen az úton haladva, az 1990-es szinthez képest az első évtizedekben (azaz 2020-ig) évente nagyjából 1%-os, a második évtizedben (azaz 2020-tól 2030-ig) évi 1,5%-os, a két utolsó évtizedben (azaz 2030-ig) pedig évi 2%-os csökkenés valósulhat meg. Amennyiben egyre több költséghatékony technológia válna elérhetővé, ezek az erőfeszítések még jelentősebb eredményeket hozhatnának. Hazánkban a 2010-es adatok szerint a teljes kibocsátás 69,5 MtCO₂e (millió tonna CO₂-egyenérték) volt. A legnagyobb kibocsátó ágazatok: az energiaipar kb. 50%-kal, a közlekedés 12%-kal, a háztartások (lakossági fogyasztás) 10%-kal, a mezőgazdaság 9%-kal, az ipar 5%-kal, a hulladékgyártás 4%-kal és az egyéb ágazatok 10%-kal. A Kiotói Jegyzőkönyvbe foglalt gázok szerinti megosztás pedig a következőképpen alakult: CO₂ 75%, CH₄ 13%, NO₂ 10%, HFC (halogénezett fluorozott szénhidrogének) 1,5%, SF₆ (kén-hexafluorid) 0,3%. A különböző források eltérő részesedéseket

állapítanak meg, illetve az országok/ágazatok között is számottevő eltérések vannak. Világszinten a legnagyobb ÜHG-kibocsátó ország Kína, 9000 MtCO₂e fölötti értékkel, öt követi az Egyesült Államok 6000 MtCO₂e-t meghaladó értékkel és Oroszország több mint 2500 MtCO₂e-ke.

Az ÜHG-kibocsátás mérése, a karbonlábnyom meghatározása

Leginkább a médiának köszönhetően az üvegházhatású gázok kibocsátásának szinonimájaként került be a köztudatba a karbonlábnyom-mutató. *A karbonlábnyom a teljes ÜHG-kibocsátás mértékét jelenti, amely egy tevékenység végzése során közvetlenül vagy közvetve keletkezik vagy halmozódik fel.* [3] A karbonlábnyomot leginkább a termékek/szolgáltatások, szervezetek és ágazatok által kibocsátott ÜHG értékelésére/minősítésére, valamint a csökkentési intézkedések meghatározására alkalmazzák. Továbbá felhasználható a vállalat teljesítményének nyomon követésére, a beszállítókkal/vevőkkel való kapcsolattartásra, marketingcélokra és a klímaváltozás kezelésére. A fosszilis energiaforrásokat használó ágazatokban alkalmas az energiamegtakarítási, energiahatékonysági célkitűzések megfogalmazására, más szervezeteknél a társadalmi felelősségvállalási intézkedések mérésére, a figyelem felkeltésére vagy nevelési célokra.

A hatékony vállalati energia- és klímastratégia megalkotása (elsősorban a fosszilis energiaforrásokat használóknál) megköveteli a vállalat ÜHG-kibocsátásának minden részletre kiterjedő megértését. Az e célból elvégzett ÜHG-elemzés lehetővé

1. táblázat. CO₂-kibocsátás-csökkentés ágazatok szerinti bontásban

Ágazatok	2005	2030	2050
Villamosenergia	7%	-54% és -68% között	-93% és -99% között
Ipar	-20%	-34% és -40% között	-83 és -87% között
Közlekedés (beleértve a légi közlekedést, nem beleértve a tengeri közlekedést)	+30%	+20% és -9% között	-54%-és -67% között
Lakossági fogyasztás és szolgáltatások	-12%	-37% és -53% között	-88% és -91% között
Mezőgazdaság (CO ₂ kibocsátástól eltérő kibocsátások)	-20%	-36% és -37% között	-42 és -49% között
Egyéb kibocsátások (CO ₂ -kibocsátástól eltérő kibocsátások)	-30%	-72% és -73% között	-70% és -78% között

Forrás: Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve COM (2011) 112 végleges

teszi, hogy a vállalat figyelembe vegye a kibocsátással kapcsolatos kockázatokat és lehetőségeket, valamint oda koncentrálja az erőfeszítéseket, ahol rövid időn belül és viszonylag kevés munkával a legnagyobb ÜHG-kibocsátás-csökkentés érhető el (pl. a kibocsátások forró pontjainak meghatározása). A közelmúltban a vállalatok még csak a saját kibocsátásukra összpontosítottak, de egyre többen kezdik megérteni, hogy az ÜHG-kibocsátás kockázatainak minél hatékonyabb kezelése és a csökkentés lehetőségeinek minél jobb határfokú kihasználása érdekében *termékláncban, illetve termékpórtfólióban kell gondolkodni*. Az ÜHG-kibocsátás mérséklése melletti elkötelezettség által a vállalatok azonosítani tudják a kiinduló pozíciójukat, képesek mérsékelni a kockázataikat, ugyanakkor versenyelőnyt szerezhetnek a konkurensekkel szemben.

A karbonlábnyom meghatározása és jelentése általában a Kiotói Jegyzőkönyvbe foglalt hat üvegházhatású gázra vonatkozik: a szén-dioxidra (CO₂), a metángázra (CH₄), a kéngázra/ dinitrogén-oxidra (N₂O), a hidrofluor-karbonokra (HFC-k), a perfluor-karbonokra (PFC-k) és a kén-hexafluoridra (SF₆). A karbonlábnyomot CO₂-egyenértékben (CO₂e) fejezik ki, amely a CO₂ globális felmelegedési potenciálját mutatja. A többi ÜHG globális felmelegedési potenciálját a CO₂-hoz viszonyított értéken fejezik ki, általában 100 éves viszonylatban, pl. a metán 24-szeres, a kéngáz/dinitrogén-oxid (N₂O) 298-szoros, a hidrofluor-karbon- (HFC-k) csoport 124–14 800-szoros, a perfluor-karbon- (PFC-k) csoport 7500–17 200-szoros, a kén-hexafluorid (SF₆) pedig 22 800-szoros. Minden fosszilis energia használata ÜHG-kibocsátással jár, de számos esetben a megújuló energiák is ÜHG-kibocsátók, illetve negatív karbonmérleggel rendelkeznek. Természetesen a helyi adottságoknak, a termék/szolgáltatás/vállalat sajátosságainak megfelelően további ÜHG-k is számításba jöhetnek. Leggyakrabban a listák több mint hatvan gázfélét tartalmaznak.

Az elemzést nemzeti (pl. az angol PAS 2050:2011, francia BP X30-323, illetve japán, koreai, tajvani és további szabványok) vagy

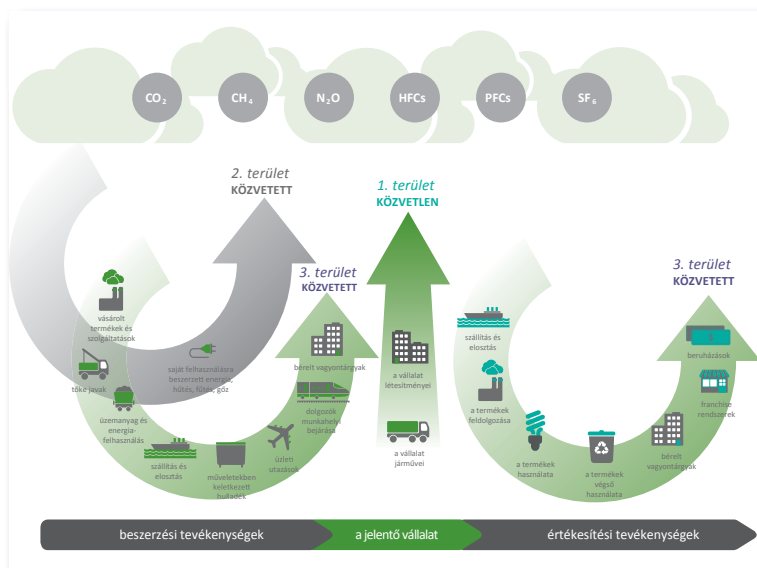
nemzetközi (pl. az USA által kidolgozott GHG Protocol, majd a későbbi ISO 14067) szabványok szerint végzik. [9] A szabványok a követelmények tekintetében nagy vonalakban megegyeznek egymással.

A szabványokat a következő céllal tervezték:

- segítsék a vállalatokat olyan ÜHG-kibocsátás-elemzések elkészítésében, amelyek a szabványosított megközelítések és elvek használatának köszönhetően jól tükrözik a kibocsátások tényleges nagyságát;
- csökkentsék az ÜHG-kibocsátás elemzési/jelentési költségeit, és egyszerűsítsék az eljárást;
- a vállalkozásokat olyan információkkal lássák el, amelyeket azok az ÜHG-kibocsátások kezelésére és csökkentésére alkalmas stratégiák kidolgozásához használhatnak fel;
- nyújtsanak információt az önkéntes és kötelező ÜHG-programokban való részvételhez;
- növeljék a következetességet és az átláthatóságot a különböző vállalati és ÜHG-programok között.

segítse a vállalkozásokat az egységes eljárások alkalmazásában, egyszerűsítse és csökkentse a felmérés költségeit, elősegítse a karbonstratégia kialakítását, növelje a cégek közötti folyamatok átláthatóságát, és támogassa az ÜHG-kibocsátás csökkentésére kidolgozott programokat. A klímaszabályozások erősödése következtében jelent meg később a termékek és szolgáltatások teljesítményének értékelésére alkalmas szabvány (GHG Protocol Product Accounting & Reporting Standard, 2011) és az új szerkezetbe foglalt szervezeti szabvány (GHG Protocol Corporate Value Chain [Scope 3] Accounting and Reporting Standard, 2011). [5].

A termékekre vonatkozó szabvány az életciklus-elemzést (Life Cycle Assessment, LCA) alkalmazva határozza meg a termékek/szolgáltatások ÜHG-kibocsátását. Az életciklus-elemzést az ISO 14040-41-42-43 szabványok alkalmazásával lehet elvégezni. (Megjegyzés: az LCA-lépések tartalmazzák az elemzés célját és tárgyát, az elemzéshez szükséges leltár elkészítésének menetét, az elemzés hatásának értékelését és értelmezését. A lépéseket folyamatukban, egymásra épülve kell értelmezni.) A szabvány fejezetei foglalkoznak a vállalatok üzleti céljainak meghatározásával, a termékelemzés lépéseivel és követelményeivel, a termékek életciklus-elemzésével és jelentésével, a termékelemzés tárgyával, az elemzés határait, az adatok beszerzésével, az adatok minőségével, a kibocsátások alokációjával (felosztásával), a kockázatok kezelésével, az elemzés eredményeinek kiszámításával, az eredmény ellenőrzésével és jelentésével, valamint a kibocsátáscsökkentési célok megfogalmazásával. A szabvány különös hangsúlyt helyez a kibocsátások egységes közlésére. [6] A szervezeti szabvány nem életciklusszemlélet-központú. A szervezeteknek/vállalatoknak

1. ábra. A Scope 3-ra vonatkozó szabvány felmérési és jelentési területei

Forrás: GHG Protocol, Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard, WBCD/WRI, 2011

A gyakorlatban leginkább a GHG Protocol szabványok terjedtek el. Időrendi sorrendben először az

1980-as évek közepén jelent meg az ÜHG-kibocsátás általános kezelésére alkalmas szervezeti (céges) szabvány (GHG Protocol Corporate Standard), amely javaslatokat fogalmaz meg a vállalkozások és más szervezetek részére az ÜHG-kibocsátások mérése tekintetében. A szabvány alkalmazásának az a célja, hogy

az értékláncban elfoglalt helyük szerint kell meghatározniuk és értékelniük az input és output folyamatokat, az anyag- és energia-kategóriák és -mennyiségek szerinti közvetlen vagy közvetett kibocsátást. A szervezeti szabvány az ÜHG-kibocsátás három területét határozza meg: közvetlen (Scope 1, vagyis a szervezet tulajdonában lévő források kibocsátása); közvetett (Scope 2, nem a szervezet tulajdonába tartozó, de az értékláncban a szervezet által saját célra

beszerzett energia, hő, hűtés, fűtés); az összes többi (Scope 3) olyan közvetett ÜHG-forrás, amely nem tartozik a Scope 1-be és a Scope 2-be, és az értékláncban szereplő partnereknél keletkezik. Itt a szabvány 17 terület követelményeit fogalmazza meg, mint pl. a munkába járás, a hulladékkezelés ÜHG-kibocsátása. [7] A szabvány fejezetei itt is hasonlóak a termékszabványéihoz, azzal a különbséggel, hogy megjelenik a szervezetre vonatkozó 3. terület kibocsátásainak azonosítása és e terület határainak megadása. A 3. területi szabványt a 2004-ben kiadott általános szervezeti szabvánnyal együtt kell alkalmazni. A megfelelő megközelítés alkalmazásával a vállalkozások átlátják a teljes termelési folyamatot, és igény esetén könnyen közbeléphetnek. Ennek értelmében megfelelő döntést hozhatnak a termékek vásárlási, termelési és értékesítési folyamataiban.

Bizonyos mértékben a két szabvány kiegészíti egymást, illetve vannak közös jellemzőik is. A GHG Protocol termékszabvány és a 3. területi szabvány (Scope 3) közötti kapcsolatot egy „A” termék esetében a 2. ábra mutatja.

Kritikák, lábnyomcsalád

A jelenleg használatban lévő környezeti mutatók közül a karbonlábnyom és az ökológiai lábnyom a legelterjedtebb. A karbonlábnyommal szemben megfogalmazott kritika, hogy az ÜHG-kibocsátáson kívül nem képes más környezeti tényezők terhelését megadni (pl. savasodás, eutrofizáció, vízszennyeződés). Ezért a mélyebb környezeti elemzések elvégzéséhez javasolt a lábnyomcsalád, vagyis a karbonlábnyom, a vízlábnyom és az ökológiai lábnyom együttes alkalmazása. Ezt a hármast ma már környezeti lábnyom néven említik. A másik indok, hogy a nemzeti szinten kidolgozott karbonlábnyom-szabványok (pl. az angol PAS 2050:2008 és a francia BP X30-323) nem minden esetben

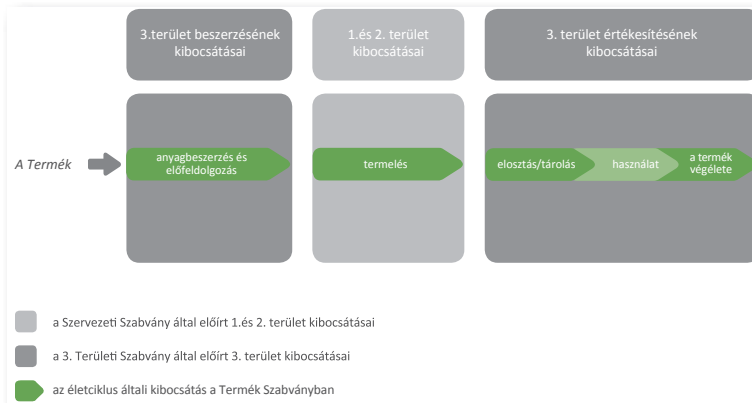
kompatibilisek egymással, ezért a kereskedő vállalkozásoknak egyszerre többféle szabvány követelményeinek is meg kellene felelniük. [2, 7] A GHG Protocol alapján az EU is kidolgozott egy környezetilábnyom-termékszabványt és egy szervezeti szabványt. A saját szabványok kidolgozását azzal indokolta, hogy alkalmazásuk:

- csökkenti a vállalatok kiadásait, mivel a különböző módszerek párhuzamos alkalmazása közvetlen kiadásnövekedést okoz (pl. az információk összegyűjtése miatt); eltérő címkézés és hitelesítés;

útmutatók kidolgozása a kibocsátások csökkentésére legalább a legnagyobb kibocsátó ágazatokban, mint az energiaipar, a háztartások, a szállítás és a mezőgazdaság; a dekarbonizációs stratégiák szakszerepű végrehajtása; a K+F+I és az öko-innováció eredményeinek a gyakorlatban való alkalmazása; további szükséges K+F témák meghatározása; együttműködés a hazai és nemzetközi ÜHG-projektekben; a tanácsadói akkreditáció kiépítése; az ÜHG-kibocsátás csökkentésének szorgalmazása, a vállalatoknál és a közsférában is megfelelő

juttatások alkalmazása, adópolitika, képzési és oktatási programok. Az intézkedések sorozatát ismerteti a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS, 2008) 1. melléklete is, beleértve a karbonlábnyom-indikátor bevezetését. [8]

Hajdu Zoltán/SOLTUB Kft.

2. ábra. A GHG Protocol termék- és szervezeti szabványok közötti kapcsolat

Forrás: GHG Protocol, Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard, WBCD/WRI, 2011

- hozzájárul az egységes zöld piac kialakulásához, a zöldtermék-kereskedelem fejlődéséhez. Jelenleg a zöld termékeknek jelentős kereskedelmük van, ami várhatóan tovább fog nőni a jövőben;
- termékinformációt nyújt a fogyasztóknak. Több Eurobarométer-felmérés is [4] kimutatta, hogy habár az uniós polgárok 75%-a kész környezetbarát termékeket vásárolni, valójában csak 17%-uk tett így a felmérést megelőző hónapban. A környezetbarát jellegre utaló kijelentések száma egyre nő, miközben információtartalmuk és pontosságuk romló tendenciát mutat.

Az eddigieket figyelembe véve, számos feladat vár a hazai ÜHG-szektor szereplőire. Csak példaként néhány: az ágazati ÜHG-kibocsátások meghatározása a hazai és EU-s ÜHG-stratégiák, -intézkedések figyelembevételével; ezek alapján ágazati

Hivatkozások:

- [1] A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Az európai szén-dioxid-piac helyzete 2012-ben, COM(2012) 652 végleges
- [2] A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve, COM(2011) 571 végleges
- [3] A cégek és termékek karbonlábnyomának meghatározása. www.karbonlabnyom.com
- [4] Flash Eurobarometer 342, SMEs, Resource Efficiency and Green Markets, 2012.
- [5] Europeans attitudes towards the issue of sustainable consumption and production, Analytical report Gallup Organisation, Hungary, 2009, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_256_en.pdf
- [6] Gyakorlati útmutató a termékek/szolgáltatások ÜHG-kibocsátási és kibocsátáscsökkentési állításainak közléséhez. www.karbonlabnyom.com
- [7] Greenhouse Gas Protocol: Product Life Cycle Accounting and Reporting Standard, WBCD/WRI, 2011
- [8] Greenhouse Gas Protocol: Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard, WBCD/WRI, 2011
- [9] Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2008-2025
- [10] PAS 2050:2011: Specification for the Assessment of the Life Cycle Greenhouse Gas Emissions of Goods and Services, 2011
- [11] Technical Report-2012-062: Synthesis of the stakeholder consultation, Delivering more Sustainable Consumption and Production, EC DG Environment

Az okok pedig lényegében nem változtak a kilencvenes években kialakult helyzethez képest. Egyrészt, a fejlett gazdaságokban még mindig jelentős támogatások vannak életben a környezetet romboló megoldásokra, és az erőforrások ára a megannyi adó és egyéb környezetpolitikai eszköz ellenére sem tükrözi a felhasználással járó környezeti költségeket.

Másrészt a vállalati szféra is hasonló gondokkal küzd, mint az elmúlt évtizedekben. Egy a Tisztább Termelés Magyarországi Központja (TTMK) által végzett kutatás¹ szerint a kis- és közepes vállalatok (kkv-k) az erőforrás-hatékonyság javítása előtt álló legfontosabb akadályként a technológiai kötöttségeket és a működéssel, annak térbeli elhelyezkedésével kapcsolatos tényezőket, illetve a bizonytalan gazdasági helyzetet és a szabályozási rendszer hiányosságait nevezték meg. A kutatás során megkérdezett kkv-k szerint sok egyéni, csak egy-egy cégre jellemző, ezért környezetpolitikai eszközökkel nehezen befolyásolható tényező (pl. a korszerűsítést akadályozó helyi jogszabály) is nehezíti az ilyen irányú fejlesztéseket.

A felmérés megállapította, hogy a sikeresen működő kkv-k mindezen nehézségek ellenére tesznek erőfeszítéseket hatékonyságuk javítására, amelyek leginkább az energiahatékonyságuk növelésére, azon belül is az épületek energetikai jellemzőinek a javítására irányulnak, de előfordul a hulladékok hasznosítása, illetve a termékek fejlesztése is. Ezzel szemben a megújuló energiahordozók hasznosítása többnyire csak a tervek szintjén jelenik meg a szektorban.

A legtöbb kkv a költséghatékonyságot nevezte meg, mint az intézkedések elsődleges célját, de több vállalat a termék minőségének a javítását és a fogyasztóktól vagy tulajdonosoktól jövő elvárásokat is említette. A megvalósított projektekkel néhány százaléktól egészen 30-40%-ig terjedő megtaka-

rításokat értek el, amiben nagy szerepe van az energiahatékonyság javulásának.

A kkv-k érdekes tapasztalatokkal rendelkeznek a finanszírozási forrásokkal kapcsolatban is. A válaszolók ugyan fontosnak tartják a külső finanszírozási formákat, azonban alapvetően mégis saját forrásaikra hagyatkoznak, és hosszú távon gondolkozva, lépésről lépésre fejlesztik vállalkozásukat. Különösen a banki finanszírozástól tartózkodnak, amit nagyon drágának tartanak, és amit az instabil gazdasági környezetben nem tudnak vállalni, ezért ilyen jellegű forrás bevonását a jövőben sem tervezik.

A támogatásokkal kapcsolatban az elmúlt évek tapasztalataihoz hasonlóan továbbra is kiemelték a magas adminisztratív, a rugalmatlan elvárásokat, az előfinanszírozás problémáját és – a közép-magyarországi régió vállalkozásai – a régióban rendelkezésre álló támogatási eszközök hiányát.

A sikeres kkv-k általában jól informáltak a vállalkozásuk számára adott lehetőségekről, amiben nagy szerepe van a személyes kapcsolatoknak is. A vállalatok számára a legfontosabb motivációkat a tulajdonosok jelentik (akik a vállalkozás méretéből adódóan sokszor vezetik is a vállalkozást), míg a vásárlók hatása inkább közvetetten (pl. a minőségi alapanyagokon keresztül) érvényesül. Ez a vállalati kör ugyanakkor nem feltétlenül méri közvetlenül is az erőforrások felhasználásának hatékonyságát, környezeti teljesítményét nem hasonlítja egyéb vállalkozásokéhoz, mégis tisztában van a lehetőségeivel.

A kutatás során interjúk készültek a pénzügyi szektor képviselőivel is. Ezek is azt mutatják, hogy a magán eredetű finanszírozás, különösen banki kölcsönök formájában, igen szűk, és a rendelkezésre álló lehetőségek is csak szigorú feltételek teljesítése esetén, drágán érhetőek el. Az ökoinnovációk

támogatását segiténé az egyértelműbb szabályozási környezet is. Igaz ugyan, hogy a bankok számos pénzügyi terméket kínálnak kifejezetten a kkv-k számára, ezek azonban nem különböztetik meg az erőforrás-hatékonyságra irányuló fejlesztéseket az egyéb fejlesztésektől, ezért kedvezőbb kondíciókat sem tudnak kínálni számukra. Banki szempontból a kkv-k gyakran túlságosan nagy kockázatot jelentenek, ami szigorú bírálati követelményekhez vezet. Előfordulnak a kínálatban támogatott hitelek is, azonban ezek sem kifejezetten az erőforrás-hatékonyságra irányulnak.

A saját erős finanszírozás legfontosabb módja a különféle támogatások igénybevétele, ami „olcsó” pénznek tűnik, azonban az adminisztrációval járó költségek csökkentik a vonzerejüket.

A kkv-k számára további lehetőséget jelent az ESCO-finanszírozás, illetve a kockázati tőke is, azonban az előbbi inkább az önkormányzatok számára elérhető, miközben a kockázati tőkével támogatott kkv-k száma is nagyon alacsony.

A felmérés legfontosabb tanulsága, hogy egyrészt a kkv-k jól működő, sikeres része ugyan tisztában van az erőforrások felhasználásában rejlő gazdasági lehetőségekkel, azonban azok kihasználására csak korlátozott eszközeik vannak. Másrészt, ha a gazdaság egészét tekintjük, akkor megállapítható, hogy annak működése hatékonyabbá vált az elmúlt két évtizedben. E két tényező, illetve a nemzetközi erőfeszítések azonban azt is mutatják, hogy az erőforrásokkal való takarékos bánásmód még nagyon sokáig napirenden lesz, ami a környezetpolitikusok és a vállalati szféra folyamatos erőfeszítéseit igényli a közeli és távoli jövőben egyaránt.

*Harangozó Gábor
és Zilahy Gyula/TTMK*

¹ A Budapesti Corvinus Egyetemen működő TTMK 2012-ben indította útjára az ún. PRESOURCE projektet, melynek keretében elsősorban a KKV szektor hatékonyságának a felmérését, javítását tűzte ki céljává. A projekt a Central Europe Programban az Európai Unió és Magyarország társfinanszírozásával valósul meg.

Búvópatak II.

Cikkünk szerzője írása első részében a haszon- és az erényökönómia kialakulásának gyökereit és fejlődését mutatta be, és szót ejtett az egyház társadalmi tanításáról (CST) is. Ebben a részben alapvetően az erény- és a haszonökönómia összehasonlítására koncentrált.

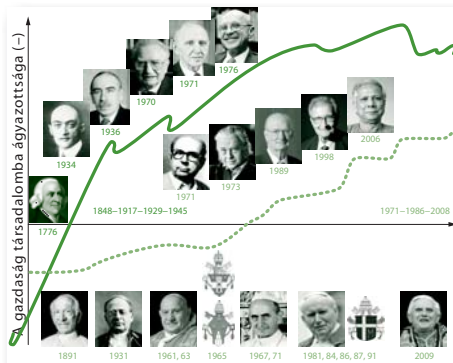
A CST legalább negyven százaléka társadalmi, politikai és természetesen vallási-erkölcsi, azaz nem gazdasági tanítás, így jelen formájában nem értelmezhető közgazdasági iskolaként vagy konzisztens teóriaként. Viszont könnyen azzá fejleszthető, természetesen nem önmagában, hanem a többi eszmerendszerrel való kapcsolatában.

Az ábrán alul szerepeltettük a tárgyalt katolikus¹ társadalmi tanítást (CST). Középen a vele összekovácsolható többi vallási és laikus morálökönómiai irányzatot, például az e keretek között méltatlanul csak megemlített buddhista közgazdaságtant (Ernst Friedrich Schumacher [1973]), a környezet- vagy ökológiai gazdaságtant (Nicholas Georgescu-Roegen [1971], Herman Daly [1989]), a szegények ökonómijával foglalkozó indiai származású Nobel-díjas tudósokat (Amartya Sen [1998], Muhammad Yunus [2006]) és számtalan egyéb név alatt megjelenő laikus irányzatot.

A haszonközpontú és az erényetikai gondolkodás és gazdaságfilozófia közötti különbséget végül a Baritz Laura doktori értekezésében közölt alábbi táblázat alapján foglaljuk össze.

A tárgyalt tudósokat, bölcseleket mai hatásuk alapján soroltuk be, nem szándékaik szerint. S főleg nem vagyunk képesek „objektíven” szűrőt alkotni s aprólékosan felmérni, az erény, vagy a haszonökönómia elemei vannak-e túlsúlyban az életműükben. Azért, hogy az ember bekerüljön a tudomány arcképcsarnokába, általában

¹ Amely a gazdasági teória szintjén a legkidolgozottabbnak mondható a keresztény egyházak között, s amely lényegében azonos a többi, Jézust követő felekezet ebbéli gyakorlatával, ld. pl. keresztényszocializmus.

i) *Haszonökönómusok és kihívói: ii) az alternatív közgazdasági iskolák és iii) az egyház társadalmi tanítása (főbb pápai enciklikák)*

nagy árat fizet: gondolatrendszere, elmélete megcsónkítva és végzetesen leegyszerűsítve kerül be a köztudatba. Pedig már a szavakba öntéssel is nagy veszteséget könyvelhet el egy gondolkodó, hiszen ki tudná pontosan leírni titkos zsenijét, a kor-szellem rajta áttükröződő igazságát, s ha meg is teszi, kiadók és könyvtárak, árak és példányszámok, kutatók és újságírók hada, de legfőképpen a véletlen dönti el, ki lesz híres, s ki nem, végül és legfőképpen: miről lesz híres a tudós.

Adam Smith is dokumentálhatóan az erényökönómia művelői közé sorolta magát, az utókor szemében mégis ő a haszonökönómia atyja. *Az erkölcsi érzelmek elmélete* c. könyvének utolsó részében írta le a jót kereső sztoikusok és a hasznot kereső hedonisták (Epikurosz követői) között feszülő ellentétet, egyértelműen az előbbieket mellé állva. A közgazdaságtan atyja az epikureusokról szóló könyvfejezetét így foglalja össze:

Kétségtelen, hogy ez a rendszer teljességgel összeegyeztethetetlen azzal, amit én akarok létrehozni. (...) Epikurosz azzal, hogy az összes erényt a korrektségnek ezen egyetlen fajtája alá sorolta, átadta magát egy olyan hajlamnak, amely az ember számára teljesen természetes, de a filozófusok főleg hajlamosak arra, hogy különös előszeretettel műveljék, hiszen kiválóan alkalmas arra, hogy általa megmutassák zsenialitásukat: ez az a hajlam, amely a lehető legkevesebb elvvel ad magyarázatot az összes jelenségre. (Smith [1853], 436., 438. o.)

Dr. Tóth Gergely/
KÖVET Egyesület

Hivatkozások:

- Al-Hamdi, M. T. [2006]: *Ibn Khaldun: The Father of the Division of Labor*. International Conference on Ibn Khaldun in Madrid, Spain, November 3–5., 2006. Islamic Research and Training Institute
- Baritz Laura [2012]: *Alternatív gazdasági modell erényetikai paradigmában*. Előadás a *Vállalkozás, etika, erkölcs* szekcióban, Kautz Gyula Konferencia, Győr, 2012. június 12.
- Boulakia, J. [1971]: *Ibn Khaldun: A Fourteenth-Century Economist*. The Journal of Political Economy (The University Chicago Press) 79 (5): 1105–1118.
- Courtois, S. (ed, et al.) [1997]: *Le Livre noir du communisme*, magyarul: *A kommunizmus feketekönyve: Bűntény, terror, megtorlás*. Nagyvilág Kiadó, Budapest, 2000
- Harrod, R. [1951]: *The Life of John Maynard Keynes*. MacMillan, USA
- Khaldun, I. [1375]: *The Muqaddimah*. Translated by Franz Rosenthal. Bollingen Series, Princeton University Press, Princeton, N.Y. 1989
- Kuznets, S. [1971]: *Modern Economic Growth: Findings and Reflections*. Lecture to the memory of Alfred Nobel, December 11, 1971
- Schumpeter, J. A. [1994]: *History of Economic Analysis*. Oxford University Press, New York
- Smith, A. [1776]: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Online verzió: http://www.online-literature.com/adam_smith/wealth_nations
- Smith, A. [1759]: *The theory of moral sentiment*. Online verzió: http://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_MoralSentiments_p.pdf
- GFN, WWF, ZSL [2012]: *Living Planet Report 2012*. Global Footprint Network, World Wildlife Fund, Zoological Society of London, www.footprintnetwork.org

A haszon- és erényökönómia viszonyulásainak különbsége

	Haszonközpontú	Erényetikai
Ész	Tapasztal, empirikus	Spekulatív, felismer (törvényt)
Jó	Szubjektív, haszon, hedonista	Objektív, célra irányul, hierarchikus, racionális
Én	Birtokol, individuum, ÉN – AZ	Létezik, kiteljesedik, személy, ÉN – TE
Boldogság	Hèdoné, állapot	Eudaimonia, dinamizmus
Erény	Hatalom, birtoklás, mértéktelenség	Jóra való cselekvési készség
Önérdék	Szubjektivistá: látszólagos önérdékét követő, látszólagos önszeretet	Objektivistá: valódi önérdékét követő, valódi önszeretet

Forrás: Baritz Laura [2012]

Az EU és a CSR

Van még tennivaló

Az Európai Unió 2011 októberében megjelent, 2011-14-re vonatkozó CSR-stratégiája jelentősen eltér a korábbiától. Az addig érvényes EU- stratégia ugyanis úgy értelmezte a vállalatok társadalmi felelősségét, hogy azok önkéntes alapon - mintegy nekik tetsző módon - integrálják a környezeti és társadalmi ügyeket a működésükbe és az érintettekkel való interakcióikba.

Az új stratégia elismeri azt az alapösszefüggést, hogy elsősorban mindenki a saját tetteiért, az általa okozott károkért felelős, így a vállalatok társadalmi felelősségét objektívan definiálja. Az is fontos változás, hogy a CSR-stratégiát nem önállóan, hanem a Europe 2020 program keretében fogalmazták meg, szorosan hozzákapcsolva a gazdaság megújulásáról szóló Enterprise 2020 kezdeményezéshez.

A CSR Europe szeptember 18-án tartott konzultációja során áttekintette, hogy a megfogalmazott irányelvek és témakörök kapcsán mely célokat sikerült elérni az elmúlt két évben. A CSR Europe felmérései alapján a 32 akciójavaslat fele megvalósult, negyede folyamatban van. A maradék egy negyed sajnos eddig nem teljesült, így van még mit tennünk 2014 után is.

Teljesült, illetve folyamatban lévő célok

A társadalmi felelősség ismertségének növelése, a jó gyakorlatok megosztása

- **szektorális együttműködések**

Egy 2012-es pályázati kiírásra válaszul több szektorban alakultak meg CSR-platformok, hogy a hasonló ügyekkel és problémákkal találkozó vállalatok segíthessék egymást a fejlődésben, megosztva tapasztalataikat (gyümölcslegyártók, szerszámgépipar, szociális házépítés, info-kommunikációs szektor). Ezek jó kiindulópontot jelentenek egyéb szektorok számára is.

- **EU-szintű CSR-díj**

Ahogy arról többször beszámoltunk, 2013. első félévében a CSR Europe és nemzeti partnerszervezetei szervezésében, az Európai Bizottság támogatásával, első ízben 63 vállalat kapta meg az Európai CSR Díjat, amelynek többek között a jó példák megosztása, és a társadalmi felelősségvállalás gondolatának további terjesztése a célja¹.

- **a kkv-k felelősségvállalásának ösztönzése**

2013-ban az Európai Bizottság CSR Team-je kifejezetten kkv-knak szóló CSR-kézikönyvet adott ki², amelyhez kapcsolódik egy ismeretterjesztő kérdőív, illetve egy, az emberi jogokról szóló útmutató is.

- **A gazdasági szereplők iránti bizalom mérése és annak növelése**

Flash Eurobarometer keretében 32 000 állampolgárt kérdeztek meg arról, mennyire bíznak a vállalatokban, az üzletemberekben. A megkérdezettek 80%-át érdekli, hogy a vállalatok hogyan hatnak a társadalomra és a környezetre, 52%-uk szerint a vállalatok társadalmi hatása inkább pozitív, 50%-uk úgy gondolja, a vállalatokat leginkább az állampolgárok befolyásolhatják, ösztönözhetik felelősségvállalásra.

- **A nem pénzügyi információk nyilvánosságra hozatalának szabályozása**

Jelenleg kidolgozás alatt áll a termékek környezeti lábnyomáról és a vállalati környezeti lábnyomról szóló törvényjavaslat, a nem-pénzügyi jelentéstételről szóló törvényjavaslatot pedig Strasbourgban 2013 novemberében tárgyalja a Parlament.

- **Enterprise 2020**

Az Enterprise 2020-program célja az intelligens, fenntartható és bevonó-befogadó növekedés feltételeinek megteremtése, amelyek vonzóvá teszik Európát a befektetők számára, hangsúlyozva az innovációra való képességet, valamint a humán készségek fejlesztését, ami javítja az európai polgárok elhelyezkedési esélyeit, növeli a foglalkoztatást. A KÖVET 2012 októberében a CSR Europe pedig egy hónappal később, 2012 novemberében ennek a témának szentelte éves konferenciáját. A 6 kitűzött témakör közül a legnagyobb fejlődést az egészséges életmód, a bevonó üzleti mo-

dellek és az aktív idősödés területén értük el. A program továbbfejlesztésében a legfontosabb témák a fenntartható városi élet és a munkához kapcsolódó képességek és készségek lesznek.

Nem teljesült célkitűzések

Az akciójavaslatok egy része fontos, de talán nem elég konkrét feladatokat fogalmazott meg, és ez lehet az oka annak, hogy ezek eddig nem, vagy csak egy-egy kis, elszigetelt példa révén teljesültek. Véleményem szerint a legfontosabb feladat, hogy ezeket megfoghatóbbá, teljesíthetővé tegyük, hiszen ezek – különösen az utolsó – nélkül nem lehet teljes a CSR sikere:

- a fenntartható termelés és fogyasztás erősítése;
- az önszabályozás ösztönzése;
- a CSR erősítése a képzésekben, tréningekben és kutatásokban;
- nemzeti CSR-akciótervek kidolgozása;
- az EU-s CSR-szabályozás összhangba hozása a nemzetközi elvekkel és iránymutatásokkal
- a CSR beemelése a legmagasabb szintű EU-s fejlesztési és gazdasági tervekbe.

Mivel 2014 Brüsszelben is a nagy változások éve lesz (új bizottságot, új parlamentet és új elnököt is választanak), 2013. december 20-án a CSR Europe, a CSR High Level Group és az Európai Bizottság tagjai megbeszélést tartanak az itt ismertetett témákról, s ezzel megkezdik a CSR-stratégia 2014 utánra vonatkozó lépéseinek kidolgozását.

Ennek előkészítése érdekében a CSR Europe 2013. november 28-án szervez találkozót nemzeti partnerszervezetei számára, hogy megvitassák a CSR helyét és helyzetét a Europe 2020 stratégiában, különös tekintettel arra, mit várnak a CSR-re nyitott és azt gyakorló tagvállalatok az Európai Uniótól.

Dr. Győri Zsuzsanna/KÖVET Egyesület

¹ További információk és az esettanulmányok elérhetőek: www.europeancsrwards.eu, www.csriac.hu

² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/sme/index_en.htm

Ahová a madár is pihenni jár

Van egy hely a Zselic szívében, egy apró zsákfalun túl, ahol megtapasztalhatja bárki, őseink hogyan íjászkodtak, nagyanyáink hogy dagasztották a kenyeret, mivel szántottak elődeink, és milyen, amikor megnyalja a kezed egy pár hetes boci érdes nyelve, ahol felnőtt és gyerek önfeledten játszhat, mászhat, csúszhat. A szabadidő eltöltésének aktív és újszerű élményét nyújtja a látogatóknak, miközben észrevétlenül tanítja és neveli az odaérkezőket a természet, a hagyományok tiszteletére, az aktív kikapcsolódásra és a környezettudatosságra. Ez a hely a Katica Tanya Élményközpont, amely több egy szabadidőparknál. Az élményközpont tulajdonosait, Handó Esztert és Handó Jánost faggattam, hogy kiderítsük, Másért Vállalkozókra bukkantunk-e.

– **Elmesélnétek az ötlet születését? Mi indított benneteket a Katica Tanya létrehozására?**

– János családjának tulajdonában volt egy földterület, amelyen a talaj gyenge minősége miatt nem igazán lett volna érdemes növényt termesztetni. Kiderült, hogy régebben a környéken élők legeltetésre, állattartásra használták. Közben mindketten közgazdászhallgatóként Angliában, illetve Írországban folytattunk külföldi tanulmányokat. Az otthoni lehetőség (a meglévő földterület) találkozott egy Angliában látott ötlettel: bemutató és oktató célú gazdaság, hagyományörzés és turizmus kombinációja. Fontos volt számunkra az is, hogy a tevékenységünkkel valamilyen módon értéket teremtünk (azaz játszva tanítunk), illetve a mi esetünkben mondhatjuk azt is, hogy megőrizzük (hagyományok, régi eszközök, szerszámok, a paraszti élet kellékei).

– **Honnan jönnek a fejlesztési tervek, ötletek? Családdal, barátokkal gyakran járunk nálatok, de biztos vagyok benne, hogy a következő alkalommal felfedezhetek valami újdonságot. Ez egyrészt izgalmassá teszi a látogatást és megunhatatlanná az élményközpontot, másrészt viszont jó, hogy a régebbi, megszokott dolgokat meghagyjátok. Ettől az embernek olyan érzése támad, mintha hazamenne, és jó visszaemlékezni egy-egy korábbi kirándulásra.**

– Az első jó néhány ötletet külföldön járva, elsősorban angliai show farmokon, bemutatógazdaságokban láttuk, ilyen pl. a hancúrpajta vagy a lehetőség, hogy az állatokhoz hozzáférjenek, őket megérinthessék a látogatók, lássák, simogathassák, etethessék a gyerekek, vagy akár a fejőhelyszínhez, ahol a tehén a színpadon a főszereplő. Egy idő után az egyik ötlet szülte a másikat, és beindult a pozitív spirál: akárhova mentünk, mindenütt

azt néztük, milyen kisebb vagy nagyobb ötletet ültethetünk át a mi magyar tanyai környezetünkbe. Tisztán emlékszem, hogy világ körüli utazásunk során, 2000-ben Új-Zélandon mennyire tetszett, hogy minden kempingben, turistalátványosságnál volt pelenkázó és bébiétel-melegítő, és hogy milyen sok apróságnak tűnő ötlettel figyeltek a gyermekesekre. Ez akkor nagyon megfogott, és elhatároztam, hogy mi is követjük ezt a példát. Így aztán amikor a mosdók készültek, nem volt kérdés, hogy mind a férfi, mind a női mosdóhoz tartozon egy-egy pelenkázóhelyiség. Közben 2003-ban, amikor az ötletek egy részét már megvalósítottuk, megszületett a lányunk, Julis, és mivel vele is folytattuk az utazást, csavargást, sok saját élményt szereztünk a gyermekbarát ötletekről, játékokról. Egy másik példa: a Lovagvár melletti hajítógép ötletét az angliai Warwickban található kőhajító adta.

– **Változásokat nemcsak az élményközpontban, de a faluban is tapasztalhatunk, ezek is hozzáátok kötődnek?**

– János nemcsak a Katica Tanya vezetője és tulajdonosa, de a falu polgármestere is egyben mintegy 9 éve. A járda, az út, a kábeltévé és az internet, a faluházi közösségi helyiség kialakítása, tornapálya, a falugondnoki szolgálat beindítása mind az ő nevéhez fűződik. Egy fontos szabályt

vezetett be 9 éve, amikor először megválasztották: a falu képviselői, akik feladatukat főállásuk mellett látják el, ne vegyenek fel pénzt a munkájukért, tekintsék ezt a köz szolgálatának. Így a képviselők, illetve a polgármester tiszteletdíja a falu felhasználható pénzeszközeit gyarapítja, más bevételi forrása amúgy is limitált ennek a kicsi somogyi zsáktelepülésnek. A faluval a kapcsolat nem indult könnyen, de mára ez rendeződött. Akadtak ellenzői is a beruházásoknak, féltve a csendet, a nyugalmat, de ma már mindenki belátja, hogy egyetlen út és kitörési pont van: előre, és az ismertséggel sok előny is jár. Élni és élni hagyni, ez az alapelvünk.

– **Mekkora terület tartozik a tanyához? Valóban képes tanyaként működni? Mennyire törekedtek az önellátásra?**

– Fontos leszögezünk, hogy mi nem a XXI. század vívmányait elutasító életet élünk. Szeretnénk bemutatni másoknak, hogy a modern kor eredményeit okosan felhasználva megőrizhetjük elődeink bölcsességét, és a kettő remekül működhet egymással összhangban. Sok veszéllyel korlátozott termőképességű talajon kukoricát vagy takarmányt termesztani az állatoknak, ehhez szakosodott géppark és szakértelem szükséges. Ehelyett ésszerűbbnek tűnik helyi gazdálkodóktól beszerezni vagy cserélni a terményeket. A jövő

A vállalatról

Cégnév	BPR Consult Kft., a Katica Tanyát tulajdonló és működtető cég
Alapítás éve	1997, 2001 óta foglalkozik turisztikával
Foglalkoztatottak száma	13 fő
Tulajdonos	Családi tulajdon, tulajdonosok: Handó Eszter és Handó János
Éves forgalom	120 millió Ft
Díjak	• Európai Vállalkozói Díj, „Felelős és Felelősségteljes Vállalkozás” díjkategória, 2010 • Magyar Turizmus Zrt. „Kreatív Termékfejlesztés Díja”, 2006

tervei között szerepel organikus, házi jelle-
gű élelmiszerek, ételek készítése (pl. lekvá-
rok, szörpök), ami hozzáértő és ezt szerető
munkatársakat igényel. Ez egyúttal befek-
tetés is. Már most is készítünk ősszel-télen
sajtot a saját teheneink tejéből. Azért csak
akkor, mert 1 guriga sajtához 8-9 liter teje
van szükség, és a tavaszi-nyári időszakban
a tehozamot feléli az éttermünk. Fontos
törekvés, hogy amit veszünk, az lehetőleg
minél kevesebbet utazzon, a beszállítóink
kiválasztásánál ez pl. egy fontos szempont.

– **Milyen volt és milyen ma a kapcsolat a faluval, Patcával?**

– Mint arról már szó esett, mi nem utasít-
juk el a XXI. század technológiai vívmányai-
t, éppen ellenkezőleg, okosan használjuk
azokat a fenntartható fejlődés megőrzésé-
ben és az ökológiai lábnyom minimalizálá-
sában. Saját ökológiai szennyvízkezelőnk
van, a fűtést és a melegvizet, fatüzeléssel
és napkollektorok segítségével biztosítjuk.
Napelemek állítják elő villamosenergia-fo-
gyasztásunk 8%-át, de már fut egy projekt,
amely 100%-ban napelemmel fogja ellát-
ni az egész élményközpont szükségletét.
Elektromos autóval oldjuk meg a rövid távú
szállításokat a tanyán belül, így is csökkent-
ve a CO₂-kibocsátást. A „Fenntartható föld-
golyónkért” házunkban ismeretterjesztő
táblákon népszerűsítjük a fenntartható
fejlődés gondolatát és az ökológiai láb-
nyom minimalizálásának lehetőségeit. Egy
szélgenerátort is telepítettünk, amely a
„Fenntartható földgolyónkért” ház elektro-
mos ellátását segíti. Tesszük mindezt azért,
mert hisszük, hogy a „Földet nem elődeink-
től örököltük, hanem unokáinktól vettük
kölcson”, vagyis hogy élhető bolygót hagy-
junk az utódainkra.

– **Mit gondoltok, lehet ma Magyarorszá-
gon a városok és korunk zajától, nyüzsgé-
sétől és rohanásától távol, valahogy más-
hogyan és másért élni és dolgozni?**

– Zajtól, szükségtelen, ésszerűtlen roha-
nástól távol lehet és érdemes megpróbálni,
mi is azt tesszük! Egészen más mentőszí-
réna, autóriasztó helyett, kakasszóra vagy
Lali csacsi hívó szavára ébredni, pedig ez
is „zaj”. Nyüzsgés nálunk is van, meg roha-
nás is az étteremben, amikor egy 100 fős
ovis- vagy 80 fős kiskisiskolacsoport érke-
zik, és mindenki egyszerre éhez meg, de
úgy szoktuk mondani: a jó cél érdekében
rohanunk. Érdemes-e másért élni? Mi csak
így tudunk, szerintünk csak így szabad gaz-

dálkodni azokkal a képességekkel, amiket
kaptunk. Erről egy jó példa jut eszembe.
Ha a kezdetek óta azt a sok pénzt, amit a
Katica Tanyára költöttünk, mind italboltba,
szerencsejátékba vagy országúti diszkóba
fektettük volna, az már sokszorosan meg-
térülést hozott volna. Csakhogy akkor ne-
héz lenne elszámolni magunkkal és azzal,
hogy mit hoztunk létre. Számunkra a pénz
tényleg csak az eszköz ahhoz, hogy olyant
alkossunk, amiből megélünk, és társadalmi
értéket is teremt.

– **Éreztek fejlődést, változást a fogadta-
sban a kezdetek óta?**

– 2002-2003-ban, az állatokat bemutató
gazdaság megnyitásakor sokan fura bo-
gárnak tartottak minket, illetve jó néhányan
meg is sértődtek, mikor azzal szem-
besültek, hogy belépőjegyet szedünk egy
tanyára. Miért? Ez amúgy is itt van, nem?
Nem akarnak semmit, csak megnézni! Mi
meg éppen azért építettük és tettünk bele
már addigra is sok pénzt, erőt, fáradságot,
hogy megnézhessek az emberek. Persze a
többség rögtön vette a lapot, de pl. az első
néhány évben a vártnál jóval kevesebben
váltakat bérletet hozzánk. Talán úgy gon-
dolkodtak, elég egyszer eljönni. Mára ez

Névjegy		
Név	Handó Eszter	Handó János
Életkor	42 év	43 év
Beosztás	ötletgazda - tulajdonos	ötletgazda - tulajdonos
Végzettség	közgazdász	közgazdász
Más munkahelyek, tapasztalatok	18 év multinacionális vállalati tapasztalat a humánerőforrás területén	20 év multinacionális és hazai vállalatnál ügyviteli tanácsadásban szerzett tapasztalat
Tisztségek, díjak	Amerikai Kereskedelmi Kamara Női Kiválóság Díjának döntőse, 2010	Patca község polgármestere Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter elnöke
Család	Júlia, 10 éves lányuk	

Valóban Felelős Vállalat?	
A Valóban Felelős Vállalat kritériumai	Katica Tanya Élményközpont
Minimális szállítás	Önellátásra törekednek, az energiaellátás egy része és a szennyvízkezelés is helyben történik. Beszerzésnél helyi gazdálkodók, termékek előnyben.
Maximális igazságosság	A közösség szerves része, a környezettudatosság, a természet és a hagyományok tisztelete a fókuszban.
Nulla ökonomizmus	A pénz eszköz, társadalmi érték teremtésének az eszköze.
Optimális méret	Kisvállalkozás, 13 fő foglalkoztatottal
Termék (hasznos, szükséges, fenntartható)	A természetet, a hagyományos gazdálkodást és értékeket bemutató, nevelő célú élményközpont

Másért Vállalkozó?		
	Szabadidőpark	Katica Tanya Élményközpont
Cél, küldetés	Szabadidő hasznos eltöltése	A természet, a hagyományos és a környezet-tudatos életmód és gazdálkodás élményszerű, interaktív bemutatása
Szolgáltatás	Szolgáltatás igénybevétele, akár egyszeri alkalommal	A cél minőségi programok, szállás, ellátás, élmény nyújtása, visszatérő vendégkör
Profit	Bevétel növelése	Az értékteremtés és az öfenntartás eszköze
Alkalmazottak	Humán erőforrás	Családi kisvállalkozás, baráti viszony az alkalmazottakkal

Partnerségben a fenntarthatóságért

A Sanofi és Veresegyház Önkormányzatának termálvízprojektje

A valóban fenntartható megoldások sikeres megvalósításának egyik kulcstényezője az érintettekkel való partnerség kialakítása. A Sanofi mindig nagy figyelmet fordított a működési környezetét alkotó helyi közösségekkel és önkormányzatokkal való párbeszédre és együttműködésre. Erre jó példa az új projekt.

Veresegyházon a Sanofi és a helyi önkormányzat egy olyan probléma megoldásában fogott össze, amely minden helyi lakos életére és a környezetre is hatással van. A város a Közép-magyarországi Operatív Program egyik kiírásán nyert támogatást egy új termáلكút létesítésére, mert a településen található telephelyünk szándéklevelének birtokában igazolni tudta, hogy a geotermikus hőre van kereslet Veresegyházon, így az új közmű rentábilisan üzemeltethető. A vállalat és az önkormányzat között kölcsönösen előnyös együttműködés jött így létre: az önkormányzat a hőenergia értékesítése révén számára többletbevételt biztosító beruházást valósíthatott meg (főként uniós támogatásból), a Sanofi pedig viszonylag cse-

kély és gyorsan megtérülő befektetéssel jelentősen csökkenteni tudta gázfogyasztását és energiakiadásait.

A Sanofi veresegyházi telephelyén a beruházásnak is köszönhetően sikerült vállalatunk egyik stratégiai célkitűzését is teljesíteni: 20 százalék fölé emeltük a megújuló energiaforrások részarányát az energiafelhasználásban, s ezzel az Európai Unió 20/20/20 környezetvédelmi célkitűzéseiben megfogalmazott egyik elvárását is teljesítettük.

2012-ben a telephely fűtésének 40 százalékát már az új termáلكút vize biztosította. A gázra fordított kiadásaink 30 százalékkal mérséklődtek, a füstgáz kibocsátás csökkenésének eredményeként, illetve további fogyasztási helyek bekapcsolásá-

val pedig 2013-ban már évi 1000 tonnával kevesebb szén-dioxidot bocsátunk ki.

A Sanofi arra törekszik, hogy működése sehol ne legyen „szigetszerű”. Mindenütt, ahol jelen vagyunk, a helyi közösségért felelősséget érezve, annak aktív tagjaként is tevékenykedünk. Veresegyházon az önkormányzat és a Sanofi Gyógyszergyár veresegyházi telephelyének együttműködése évtizedes múltat tekint vissza. Meggyőződésünk, hogy egy olyan időszakban, amikor az országnak különösen nagy szüksége van a fenntarthatóságot célzó, hatékonyságnövelő és munkahelyteremtő beruházásokra, a helyi vállalatok és az önkormányzatok együttműködése felértékelődik.

???:/Sanofi

No Printing Week a KPMG-nél

A KPMG a június 5-i Környezetvédelmi Világnaphoz kapcsolódóan június 3 – 7. között „No Printing Week”-et tartott. A kampány célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a papírhasználat okozta közvetlen és közvetett környezeti terhelésre, és bemutasson olyan jó gyakorlatokat, amelyekkel a munkatársak is csökkenthetik a papírfogyasztást. A kampány eredményeként júniusban a KPMG harmadával kevesebbet nyomtatott, mint tavaly ugyanebben a hónapban. A munkatársak visszajelzései, ötletei segítségével a cég több olyan központi intézkedést is meghatározott (például e-audit és az e-számla alkalmazásának kiterjesztése), amelynek segítségével tovább tudja mérsékelni a nyomtatással járó környezetterhelését és annak költségeit. Az előzetes becslések alapján a megtakarítás éves szinten akár több millió forint is lehet. Amennyiben valamely cég vagy intézmény hasonló akció megszervezésén gondolkodik, a KPMG szívesen megosztja tapasztalatait a témával kapcsolatban. Érdeklődni a cr@kpmg.hu címen lehet.

Európai CSR Díj

Beszámoló a brüsszeli díjátadó gáláról

Amint arról korábbi számunkban már beszámoltunk, az idei CSR Piacon nemcsak a megszokott díjakat adhattuk át, hanem az idén először kioszthattuk az Európai CSR Díjat is, amelyet az Európai Bizottság alapított a CSR Europe és a Business in the Community közreműködésével a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos jó gyakorlatok népszerűsítése érdekében.

A 28 ország nagyvállalati és kkv-kategória győztesei 2013. június 25-én gyűltek össze Brüsszelben, egy gyémántvágó és -csiszoló üzemből átalakított épületben, a Wild Galleryben, hogy bemutassák projekteiket, megosszák egymással tapasztalataikat, és átvegyék a díjaikat.

Az Európa minden szegletéből összesereglett cégek képviselői piacszerűen, pultoknál állva tartottak prezentációt kezdeményezéseikről, mielőtt kezdetét vette volna a gálaest. „A nyertes vállalatok figyelemre méltó munkája rávilágít a legjobb európai CSR-gyakorlatokra, amelyekből kiderül, hogy a társadalmi felelősségvállalás stratégiai megközelítése egyre fontosabb a kkv-k és a nagyvállalatok számára is” – mondta köszöntőjében Antonio Tajani, az Európai Bizottság ipari és vállalkozási biztosa, az EB alelnöke.

Az európai seregszemlére nagyvállalati kategóriában hazánkból az E.ON Hungária Csoport jutott tovább a Háló Programmal. A villamosenergia- és gázszolgáltató új megközelítést dolgozott ki az adósok felhalmozó családokat segítik abban, hogy sikerüljön kijutniuk az adósságspirálból. Mivel sokan közülük nem igazán értenek az anyagi ügyeik rendezéséhez, kurzuson vesznek részt, ahol megtanítják nekik, hogyan kell gazdálkodni a pénzzel, a befolyó jövedelmükkel. A programban való részvétel feltétele, hogy legalább az egyik

szülőnek legyen állása, és valamekkora önrészt vállaljanak az adósság visszafizetésében. A törlesztés ütemezését a család anyagi lehetőségeihez szabják, költségeiket pedig a Családjainkért Alapítvány és a helyi családsegítő szervezetek munkatársainak segítségével tarthatják kontroll alatt. Az E.ON többmilliárd forintos kintlévőségét „előállító” fogyasztók közül „eddig 72 család vett sikeresen részt a programban, ami azért is fontos, mert 140 gyerek láthatta azt, hogy szüleik képesek helytállni” – mondta Brüsszelben Kiss Attila, az E.ON Ügyfélszolgálati Kft. ügyvezető igazgatója, aki Jamniczky Zsolttal, az E.ON Hungária vezérigazgató-helyettesével együtt vette át az oklevelet.

A kkv-kategóriában Budapesten Dr. Czinki László magánvállalkozó, okleveles agrármérnök győzött, aki 2001-ben egy véletlen folytán került kapcsolatba az Attila utcai óvodával Nagykanizsán. Egy régi kőrefa kivágásán gondolkodtak, ám Laci bácsi javaslatára ehelyett a 3000 négyzetméteres udvar zölddé tételét határozták el. A fa máig is áll. A betonmedence elbontását követően a 150 gyerekeknek a Zalai-dombság domborzatára emlékeztető homokbuckákat, bokorsövényekből pedig labirintust alakítottak ki. Létrehoztak továbbá ágyásokat is eper, málna és fűszerek termesztésére. Az ösvényeket hánccsal, földdel, betonnal és kavicsal fedték le. Felállítottak egy gyümölcsaszaló eszközt is. Laci bácsi és az óvoda nevelőtestülete az elmúlt

12 évben együtt fejlesztették ki az óvoda környezeti nevelési programját, amelynek elemei mára jó gyakorlatként terjednek a Zöld Óvoda mozgalmon keresztül. „Senki sem rosszkodik, a gyerekek nem húzzák ki a növényeket. Épp ellenkezőleg, nagyon érdekli őket a természet” – hangsúlyozta Erdős Klára óvónő, aki Laci bácsival együtt vette át a díjat Brüsszelben.

A KÖVET Egyesületet Bodroghelyi Csaba ügyvezető igazgató és jómagam képviseltük a gálán. Számomra a díjátadó és a bemutató legfőbb üzenete az volt, hogy az érintettek igényeire való odafigyelés, a kreativitás és az együttműködés értékes, hasznos és sokszínű megoldásokat képes életre hívni a fennálló környezeti és társadalmi problémákra. Hajlamosak vagyunk PR-fogásnak tekinteni a CSR-t, de nem szabad elfelejtenünk, hogy számos nagy hatású, értékes program valósul meg a vállalati társadalmi felelősségvállalás keretében, amelyek első lépést, iránymutatást jelenthetnek egy új gazdasági gondolkodás, gazdasági rendszer megteremtéséhez. Az összegyűjtött és bemutatott jó gyakorlatokból más vállalatok is tanulhatnak, inspirációt kaphatnak, így definiálhatjuk újra a gazdaság társadalmi szerepét.

(Kriston László: Új megoldás a villanyszámlaadósok segítésére, Piac és Profit, 2013. augusztus 10. cikkének felhasználásával)

Dr. Győri Zsuzsanna/KÖVET Egyesület

Felelősségvállalás mint a márkaérték része

Akiktől többet, drágábban vásárolnak a fogyasztók

Ahogy világszerte, úgy Magyarországon is egyre több fogyasztó odafigyel azokra a vállalatokra, amelyek tervezetten visszajuttatják nyereségük egy részét a társadalomnak. Az ilyen vállalatok termékeiért vagy szolgáltatásaiért az emberek készek többet fizetni. Többek között ezt tárta fel a Nielsen fogyasztói információkat és ismereteket szolgáltató vállalat kutatása a vállalatok társadalmi felelősségvállalásáról.

A vizsgált ötvennyolc ország közül negyvenháromban, köztük Magyarországon nőtt is az olyan válaszadók száma 2013-ban az előző, 2011. évi felméréshez képest, akik hajlandók drágábban vásárolni a társadalomért közvetlenül is vállalt felelősségüket bizonyító vállalatoktól.

„A jó márkák megtalálják a módját”

Ma nem az a kérdés, hogy a fogyasztókat foglalkoztatják-e a társadalmi hatások, hanem az, hogy melyek ezek a hatások, és azokra milyen módon lehet felhívni a figyelmet – hangsúlyozza Nic Covey, a Nielsen társadalmi felelősségvállalásért illetékes elnökhelyettese. Megoldást nem feltétlenül csak olyan kampány hozhat, amely kapcsolódik a hagyományos társadalmi felelősségvállaláshoz. Ugyanis megnyerheti a fogyasztókat az is, ha egy vállalat általában felelősségteljes magatartást tanúsít, fenntartható újításokra törekszik, és céljairól, valamint szándékairól tájékoztatja a közvéleményt. A jó márkák megtalálják a módját, hogy marketingjük kapcsolódjon gyártójuk társadalmi felelősségvállalásához.

Határozott szándékkal közvetített üzenet

Ha egy vállalat ebbe az irányba szeretne elindulni, célszerű összehasonlítani márkájának fogyasztói szegmenseit a fogyasztók olyan csoportjaival, amelyeknek számít egy-egy vállalat társadalmi felelősségvállalása. Fontos tisztázni, hogy ez a téma adott márka fogyasztóit az átlagnál jobban vagy kevésbé érinti. A következő lépésben érdemes meghatározni, hogy hagyományos marketing vagy pedig „kereskedelmi szempontú, emberbarát” megközelítés illik-e a márkához.

Felmerül a kérdés, hogy vagylagosan vagy kiegészítés gyanánt, netán fő üzenetként, tudatosan a márkaérték részeként kommunikálják-e a fogyasztó a társadalmi

felelősségvállalással kapcsolatos információkat” – mutat rá a felmérést ismertető Nielsen-tanulmány. „Önálló közlésnél mindig hatékonyabb és fenntarthatóbb a kommunikáció, ha a márkaértéket határozott szándékkal közvetíti. De ez a megoldás nem működik minden márkánál vagy kategóriánál.”

Az európai átlagnál pozitívabb magyarok

Ami a magyar fogyasztókat illeti: mint fentebb említettük, hazánkban egyre több fogyasztó hajlandó többet fizetni egy termékért vagy szolgáltatásért, ha tudja, hogy az érintett vállalat saját programja keretében közvetlenül támogat társadalmi célokat. Ha ismerik a cégek ilyen tevékenységét, akkor száz magyarból negyvenhárman készek magasabb áron is vásárolni tőlük. Két évvel ezelőtt még csak harmincketten nyilatkoztak így.

A magyar fogyasztók 31 százaléka a felmérés előtti hat hónap során vett legalább egy árucikket vagy szolgáltatást olyan cégtől, amelyről tudta, hogy közvetlenül juttat pénzt társadalmi törekvésekre. Ebből a szempontból a magyarok pozitívabban viszonynak a vállalatok társadalmi célokat támogató programjaihoz, mint az európai átlag. Európa huszonkilenc vizsgált országában ugyanis csak a megkérdezettek átlagosan 27 százaléka vásárolt szolgáltatást vagy terméket a kutatás előtti fél év alatt, ha rendelkezett az érintett cég társadalmi felelősségvállalására vonatkozó információval.

Szintén a magyarokénál kisebb arány, a válaszadó európaiak átlag 36 százaléka mondta, hogy hajlandó többet fizetni társadalmi célokat támogató vállalat szolgáltatásáért vagy árucikkéért.

Nem csak fiataloknak

Ötvennyolc országban több mint 29 ezer internethasználót kérdeztek meg a Nielsen

kutatásának keretében. A felmért országok 74 százalékában emelkedett azok aránya, akik hajlandók több pénzt kiadni, ha a társadalmi felelősségvállalásban aktív vállalatoktól vesznek valamit. A globálisan pozitív trend egyformán jellemzi a nőket, a férfiakat és valamennyi korcsoportot is.

„Amíg társadalmi célú marketingprogramok leginkább fiatal fogyasztók körében találnak visszhangra, addig a középkorúak véleménye is gyorsan, pozitívan változott, és ez újabb lehetőségeket kínál a vállalatok és márkáik kommunikációja számára” – állapítja meg Nic Covey. „Ma a márkák ilyen tartalmú üzeneteiket nyugodtan fókuszálhatják nemcsak a fiatalabb fogyasztókra, hanem az idősebbekre is.”

Szavak és tettek

Földrajzilag jelentősen eltér a fogyasztók véleménye. Például a Fülöp-szigetek, Thaiföld és Indonézia válaszadóinak kimagaslóan magas aránya – több mint kétharmada – mondja, Indiában pedig a háromnegyedük, hogy hajlandó magasabb árat adni a társadalmi felelősséget vállaló cégek árujaért.

Egyes országokban a fogyasztók készek többet fizetni olyan termékért vagy szolgáltatásért, amelyről tudják, hogy társadalmi célokat támogató cég állította elő/nyújtja azokat. Viszont csak jóval kisebb részüket állítja, hogy vásárolt már tőlük. Például Bulgáriában a válaszadók 53 százaléka hajlandó többet fizetni, de csak 30 százaléka vásárolt is ilyen vállalatból a felmérés előtti fél évben. Szlovákiában a válaszadók 49 százaléka hajlandó drágábban vásárolni, ellenben csak 22 százalék vett valamit társadalmi felelősségvállalásáról ismert cégtől hat hónap alatt. Peruban a két mutató 62 és 42, Hongkongban pedig 52 és 32 százalék.

Mile Gabriella/
Nielsen, üzletfejlesztési menedzser

„Hajlandó vagyok termékekért vagy szolgáltatásokért többet fizetni, ha tudom, hogy olyan cégtől veszem, amely kialakított programot társadalmi célok támogatására” (Régióink néhány országában a válaszadók százalékában.)

Válasz	Európai átlag	HU	AT	CZ	HR	PL	RO	SK
Egyetértek	36	43	50	33	31	36	40	49
Is-is	39	35	29	45	46	37	38	33
Nem értek egyet	25	22	21	22	23	27	22	18

Rövidítések: HU = Magyarország; AT = Ausztria; CZ = Csehország; HR = Horvátország; PL = Lengyelország; RO = Románia; SK = Szlovákia.

Forrás: Nielsen, a fogyasztók médiahasználatáról és vásárlásairól információkat, valamint ismereteket feltáró és szolgáltató globális vállalat.

Módszertan

A Nielsen globális felmérését a vállalatok társadalmi felelősségvállalásáról 2013. február 18. és március 8. között végezték. Több mint 29 ezer fogyasztót kérdeztek meg ötvennyolc országban; Európa mellett Ázsiában és Óceániában, Észak- és Dél-Amerikában, Közép-Keleten, valamint Afrikában.

A minta mindegyik országban reprezentatív az internethasználók kora, valamint

neme szempontjából, és maximális hibahatára plusz-mínusz 0,6 százalék. A felmérés csak az internet-hozzáféréssel rendelkezők fogyasztási szokásait veszi számba. Az internethez hozzáférők aránya országonként változik. A Nielsen a kutatást csak olyan országokban végzi, ahol az internet penetrációja legalább 60 százalék, vagy minimum 10 millió lakos rendelkezik internet-hozzáféréssel. A Nielsen Globális Omnibusz Kutatása, amely magában foglalja a Fogyasztói Bizalmi Indexet is, 2005-ben indult.

ENSZ-jelentés a vállalati fenntarthatóságról

Több a szöveg, mint a tett

Az ENSZ Globális Megállapodás (UN Global Compact) szeptember elején tette közzé a vállalatok társadalmi felelősségvállalásáról szóló 2013. évi jelentését. Ebben megállapítja: miközben a magáncégek az utóbbi években valóban sokat tettek a fenntarthatóságért, bőségesen van még tennivaló annak érdekében, hogy mérséklődjön a szakadék a szavak és a tettek között.

A Globális Vállalati Fenntarthatóság című jelentésben (Global Corporate Sustainability Report 2013) 113 ország csaknem 2000 vállalatának felelősségvállalási gyakorlatát tekintették át, s adtak pillanatfelvételt arról, hogyan ágyazzák be a vállalatok a stratégiájukba, a működésükbe és a kultúrájukba a felelős, jó gyakorlatokat.

A jelentés készítői nem rejtették véka alá azt a véleményüket, hogy a fenntarthatóság

iránti elkötelezettség (például az emberi jogok tiszteletben tartása, az átláthatóság, a számonkérhetőség, az odafigyelés a környezetre stb.) hatással van a vállalatok teljesítményére. Georg Kell, az ENSZ Globális Megállapodás ügyvezető igazgatója pl. kijelentette: „A vállalati felelősségvállalás komoly üzlet. Hatással van a vállalat hosszú távú pénzügyi sikerességére.” Hozzátette: „A társadalmi kérdések, mint például a szegénység, szintén üzleti ügyek, és azokra a vállalkozások vagy proaktívan reagálnak, vagy pedig a saját kockázatukra semmibe veszik azokat.”

A jelentés írói úgy találták, hogy miközben az ENSZ Globális Megállapodásnak körülbelül azonos számú aláírója van a kis- és a nagyvállalatok körében, lényegesen valószínűbb, hogy a nagyok jutnak el a

kötelezettségvállaláson túlmutató akciókig. Ugyanakkor a kisebbek is egyre inkább igyekeznek felzárkózni a nagyvállalatokhoz.

A beszállítói láncok képezik a legnagyobb akadályt a fenntarthatósági politikák végrehajtásának útjában - állítják a riport összeállítói. Jóllehet a legtöbb vállalat megfogalmazta a beszállítóival szembeni fenntarthatósági követelményeit, sokuknak gondot okoz annak ellenőrzése, hogy a beszállítók valóban megfelelnek-e azoknak, valamint annak a folyamatnak a megalkotása, amelynek során segíthetnék a beszállítókat az ilyen jellegű célok elérésében.

A jelentés végül megállapítja: a különböző kihívások és nehézségek ellenére egyre több vállalat ismeri fel a fenntarthatóság fontosságát.

Forrás: CSR Europe

Új és módosított jogszabályok

2013. május – 2013. augusztus

Energetika

309/2013. (VIII. 16.) Korm. rendelet a megújuló energiaforrásból és a nagy hatásfokú kapcsolt energiatermelésből nyert villamos energia származásának igazolásáról

A származásigazolás-nyilvántartást a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal működteti. A rendelet tartalmazza az erőműegységek minősítéséhez és a származási garancia kiállításához benyújtandó dokumentumokat.

215/2013. (VI. 21.) Korm. rendelet a radioaktív hulladékokkal és a kiegészítő üzemanyaggal kapcsolatos egyes feladatokat ellátó szerv kijelöléséről, tevékenységéről és annak pénzügyi forrásáról

214/2013. (VI. 21.) Korm. rendelet a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapból az ellenőrzési és információs célú önkormányzati társulásoknak nyújtott támogatások szabályairól

213/2013. (VI. 21.) Korm. rendelet a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap Szakbizottságáról

A radioaktív hulladékokkal és kiegészítő üzemanyaggal kapcsolatos feladatok (tárolók létesítése, működtetése, létesítmények leszerelésével kapcsolatos feladatok) ellátására a Kormány a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaságot jelöli ki, tevékenységének pénzügyi forrása a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap. Az alap működését szakbizottság felügyeli. A nukleáris tevékenységhez kapcsolódó társadalmi feladatokat (ellenőrzés, közvélemény tájékoztatása stb.) vállaló önkormányzati társulások támogatásban részesülnek.

Hulladékgazdálkodás

2013. évi CXXV. törvény a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási engedéllyel rendelkező szervezet hulladékgazdálkodási tevékenységét – kérelemre – a szolgáltatás biztonsága és a szolgáltatás színvonala alapján az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség minősíti,

és a kérelmezőt minősítési osztályba sorolja. A törvény rögzíti a minősítési eljárás menetét, a benyújtandó dokumentumokat, valamint az egyes minősítési fokozatok odaítélésének feltételeit. A minősítési eljárások díját a 71/2013. (VIII. 15.) VM rendelet tartalmazza.

318/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet a hulladéklerakási járulék megfizetéséről és felhasználásának céljairól

Szabályozza a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény értelmében fizetendő hulladéklerakási járulék felhasználását, amely a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás működtetésére és fejlesztésére, a hulladék megelőzésének és szelektív gyűjtésének elősegítésére, illetve egyéb, hulladékgazdálkodással kapcsolatos célokra fordítható.

317/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet a közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről

Szabályozza a települési önkormányzatok által a helyi hulladékgazdálkodási szolgáltatás ellátására vonatkozó közbeszerzési eljárás lebonyolítását, a kötetendő szerződés tartalmát.

310/2013. (VIII. 16.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tervekre és a megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról

A rendelet kijelöli a hulladékgazdálkodási tervek és programok készítésébe bevonandó hatóságokat, illetve ezek tartalmi elemeit.

292/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet a nem rendszeres hulladékszállítás szabályairól és az ennek során eljáró állami szervek kijelöléséről

A hulladékgazdálkodás körében az ideiglenes ellátás és a szükségellátás megszervezése az illetékes katasztrófavédelmi szerv feladata. A katasztrófavédelmi szerv az ideiglenes ellátásra elsődlegesen az önkéntesen kötelezettséget vállaló, más településen hulladékgazdálkodási közszolgáltatást végző gazdálkodószervezetet jelöli ki. A rendelet szabályozza a szükségellátás alapfeltételeit és díjszabásának rendjét.

72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet a hulladékjegyzékről

A rendelet tartalmazza a hulladékjegyzék főcsoportjait, alcsoportjait, valamint az egyes hulladéktípusok megnevezését.

Közlekedés

209/2013. (VI. 18.) Korm. rendelet az autópályák, autótutak és főutak használatáért fizetendő megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény végrehajtásáról

A rendelet meghatározza a különböző jármű-kategóriák után fizetendő útdíjak számítási módszertanát, az útdíjbeszedésben érintett szervezetek tevékenységét. Rögzíti az útdíj megfizetésének lehetséges módjait.

Mezőgazdaság

2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról

A törvény szerint földet magyar és uniós állampolgárok szerezhetnek. Egy hektárnál többet azonban csak földművesek. Földművesnek azok a magyar és uniós állampolgárok számítanak, akiknek a törvény végrehajtási rendeletében meghatározott mezőgazdasági vagy erdőszeti képzettségük van, vagy legalább három éve mező- és erdőgazdasági tevékenységet folytatnak Magyarországon, vagy legalább 25 százalékban a tulajdonukban álló, itt bejegyzett mezőgazdasági termelőszervezet tagjai. A földszerzés feltétele, hogy a tulajdonos vállalja: a föld használatát másnak nem engedi át, és eleget tesz földhasznosítási kötelezettségének. Vállalnia kell továbbá, hogy a földet a tulajdonszerzéstől számított öt évig nem hasznosítja más célra. A törvény alapján a földművesek 300 hektár földet szerezhetnek meg, birtokmaximumuk pedig – a termelőszervezetekhez hasonlóan – legfeljebb 1200 hektár lehet. Az állattartó telepek üzemeltetői és a vetőmagtermelők viszont a korábban tervezett 1200 helyett 1800 hektár földet birtokolhatnak. Termőföld eladásakor az elővásárlási jog első helyen az államot illeti. Ezt követi a földet legalább három éve használó földműves, aki vagy szomszéd, vagy helyben lakik, vagy akinek a lakhelye, illetve üzemközpontja legalább három éve olyan településen van, amely a település határától legfeljebb 20 kilométerre fekszik. A törvény rendelkezik a

helyi földbizottságok létrehozásáról. Ezek jóváhagyása lesz szükséges a termőföld adásvételéhez. Tagjuk legalább három, legfeljebb kilenc helyi gazdálkodó lehet.

53/2013. (VI. 17.) VM rendelet a MON 810 kukoricavonalból származó beltenyésztett vonalak és hibridek vetőmagjának védzáradéki eljárásáról

A MON 810 kukoricavonalból származó beltenyésztett vonalak és hibridek vetőmagja védzáradéki eljárás alatt áll, előállítására, felhasználására, forgalmazására, illetve Magyarország területére történő behozatala tilos.

34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről

A rendelet szabályozza a tanúsító szervezeté válás, illetve a tanúsítás folyamatát,

feltételeit, az ökológiai gazdálkodás ellenőrzését.

Vegyianyagok

316/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet a biocid termékek engedélyezésének és forgalomba hozatalának egyes szabályairól

Uniós engedéllyel nem rendelkező biocid termék vagy termékcsalád nemzeti engedély birtokában hozható forgalomba és használható fel. A hatóanyagok jóváhagyása az Országos Tisztifőorvosi Hivatal illetékességi körébe tartozik. A biocid termékek gyártásának, felhasználásának szabályszerűségét a járási népegészségügyi hivatalok rendszeresen ellenőrzik.

246/2013. (VII. 2.) Korm. rendelet a kozmetikai termékekről

A kozmetikai termékek gyártását a tevékenység megkezdése előtt legalább 30 nappal a járási népegészségügyi intézetnek kell bejelenteni. A nemzeti hatóság az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, amely a kozmetikai termékek használata során felmerülő nemkívánatos hatások megfelelő orvosi ellátása érdekében toxikológiai központot működtet. A rendelet felsorolja azon anyagokat, amelyek kozmetikai termékekben való alkalmazása nem vagy csak korlátozottan lehetséges.

Módosított jogszabályok

Módosító rendelkezés	Módosított rendelkezés
76/2013. (IX. 10.) VM rendelet	89/2004. (V. 15.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról

